

«Самұрық-Қазына» Жылжымайтын мүлік қоры» АҚ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
тәуелсіз аудиторлардың есебімен бірге*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудиторлардың есебі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп.....	1
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	2
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	4
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	5-39

Building a better
working world

«Эрнст энд Янг» ЖШС
Әл-Фараби д-лы, 77/7
«Есентай Тауэр» ғимараты
Алматы қ., 050060
Қазақстан Республикасы
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961
www.ey.com

ТОО «Эрнст энд Янг»
пр. Аль-Фараби, 77/7
здание «Есентай Тауэр»
г. Алматы, 050060
Республика Казахстан
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961

Ernst & Young LLP
Al-Farabi ave., 77/7
Esentai Tower
Almaty, 050060
Republic of Kazakhstan
Tel.: +7 727 258 5960
Fax: +7 727 258 5961

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАРДЫҢ ЕСЕБІ

«Самұрық-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры» АҚ-ның акционеріне

Біз «Самұрық-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры» АҚ-ның және оның еншілес компанияларының (бұдан әрі – «Топ») қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының маңызды аспектілері туралы ақпарат пен басқа да түсіндірме ақпараты жатады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке қатысты басшылықтың жауапкершілігі

Топ басшылығы осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес әзірлеуге және дұрыс беруге әрі басшылықтың пікірінше адал емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп айқындайтын ішкі бақылау процедуралары үшін жауап береді.

Аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің міндетіміз жүргізілген аудиттің негізінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы өз ойымызды білдіру болып табылады. Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік. Бұл стандарттар біздің әдеп нормаларын сақтауымызды, аудитті шоғырландырылған қаржылық есептілікте маңызды бұрмаланулардың жоқтығына жеткілікті түрде сенімді болатындай етіп жоспарлауымызды және жүргізуімізді талап етеді.

Аудитке шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұсынылған сомалар мен ақпаратқа қатысты аудиторлық дәлелдерді алуға бағытталған процедураларды орындау жатады. Шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің едәуір бұрмалану тәуекелін бағалауды қоса алғанда, процедураларды таңдау аудитордың тұжырымдарына негізделеді. Бұл тәуекелді бағалау кезінде аудитор компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау мен дұрыс беруіне қатысты ішкі бақылау аспектілерін компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірін білдіру үшін емес, нақты жағдайларда қажет аудит процедураларын анықтау үшін қарастырады. Сондай-ақ аудитке таңдалған есеп саясатының дұрыстығын және басшылық жасаған бухгалтерлік бағалаудың негізділігін бағалау және жалпы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ұсынылуын бағалау жатады.

Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп санаймыз.

Building a better
working world

Пікір

Біздің ойымызша шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық маңызды аспектілерде Топтың 2013 жылдың 31 желтоқсанына қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін оның қаржы нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес шынайы түрде көрсетеді.

Ernst & Young LLP

Гульмира Турмағамбетова
Аудитор

Аудитордың 1998 жылғы 21 ақпандағы
№ 0000374 біліктілік куәлігі

2014 жылғы 21 ақпан

Евгений Жемалетдинов
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасының аумағында
аудиторлық қызметпен айналысуға арналған
мемлекеттік лицензия: сериясы МФЮ - 2,
№ 0000003, Қазақстан Республикасы Қаржы
Министрлігімен 2005 жылғы 15 шілдеде
берілген.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

Мың теңгемен	Ескерт.	2013	2012*
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі қаражат	5	4.862.152	4.921.366
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	6	1.177.562	1.639.635
Құрылыс компанияларына берілген аванстар	8	38.863.404	14.008.807
Материалдық емес активтер		61.689	17.011
Ұзақ мерзімді қаржы активтері	9	9.143.262	8.309.575
Несие мекемелеріндегі қаражат	10	4.500.000	5.000.000
Мерзімі ұзартылған салық активі	24	15.742	-
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	11	2.200.256	8
		60.824.067	33.896.402
Қысқа мерзімді активтер			
Тауар-материалдық қорлар		8.913	8.467
Сатуға арналған жылжымайтын мүлік	7	-	157.046
Құрылыс компанияларына берілген аванстар	8	3.835.547	1.750.111
Сауда дебиторлық берешек		9.844	31.054
Берілген қарыздар	12	-	626.143
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		291.528	2.516
Ағымдағы қаржы активтері	13	3.666.106	3.969.095
Несие мекемелеріндегі қаражат	10	36.161.751	18.092.292
Басқа да ағымдағы активтер		16.621	6.821
Ақша қаражаты және олардың баламалары	14	16.008.373	37.145.010
		59.998.683	61.788.555
Активтер жиыны		120.822.750	95.684.957
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Жарғылық капитал	15	19.990.162	19.990.162
Қосымша төленген капитал	15	3.437.245	3.437.245
Сату үшін қолда бар құралдар қоры	15	(30.391)	(10.473)
Бөлінбеген пайда		7.057.376	6.008.379
Капитал жиыны		30.454.392	29.425.313
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Бас компаниядан алынған қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі	16	393.203	166.718
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	17	487.373	451.982
Мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері	24	155.780	128.769
		1.036.356	747.469
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Бас компаниядан алынған қарыздардың қысқа мерзімді бөлігі	16	88.749.595	65.084.011
Кредиторлық берешек	18	98.635	46.636
Төленуге жататын ағымдағы табыс салығы		-	32.186
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	19	483.772	349.342
		89.332.002	65.512.175
Міндеттемелер жиыны		90.368.358	66.259.644
Капитал мен міндеттемелер жиыны		120.822.750	95.684.957

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2012 жылғы қаржылық есептілікпен үйлеспейді, өйткені жасалған қайта жіктеу түзетулерін көрсетеді, олар туралы толық ақпарат 4-ескертеде келтірілген.

Басқарма Төрағасының орынбасары

Б.Д. Мамыталиев

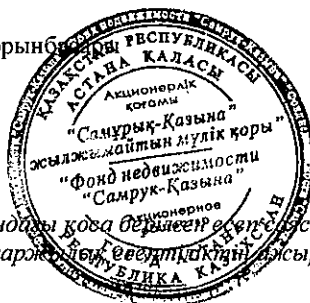
Басқарушы директор

Р.Қ. Кәкім

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

5-39 бет аралығындағы қоса берілген есептілік сәтасы мен түсіндірме жазба осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2013	2012*
Кірістер	20	2.152.603	4.369.390
Өзіндік құны	21	(527.607)	(329.606)
Жалпы пайда		1.624.996	4.039.784
Жалпы және әкімшілік шығыстар	22	(2.333.560)	(1.564.171)
Қаржы активтерінің құнсыздану резервтерін құру шығыстары	12, 13	(76.999)	(407.778)
Операциялық табыс		(785.563)	2.067.835
Қаржыландыру кірістері	23	3.843.789	2.553.423
Қаржыландыру шығыстары	23	(1.120.988)	(573.930)
Басқа да кірістер		81.663	123.973
Салық салынғанға дейінгі пайда		2.018.901	4.171.301
Пайда салығы бойынша шығыстар	24	(463.009)	(792.000)
Есепті жылдағы пайда		1.555.892	3.379.301
Келесі кезеңдерде пайда немесе залал құрамында қайта жіктелуге жататын басқа да жиынтық кіріс			
Сату үшін қолда бар қаржы активтері бойынша таза (шығыстар)/кірістер	15	(19.918)	(120.469)
Салықтың пайдаға өсері	15	-	21.999
Салықтар шегерілген есепті жылғы өзге жиынтық шығыс		(19.918)	(98.470)
Салықтар шегерілген есепті жылғы жиынтық кірістің жиыны		1.535.974	3.280.831

* Осы бағанда келтірілген кейбір сомалар 2012 жылғы қаржылық есептілікпен үйлеспейді, өйткені жасалған қайта жіктеу түзетулерін көрсетеді, олар туралы толық ақпарат 4-ескертеде келтірілген.

Басқарма Төрағасының орынбасары

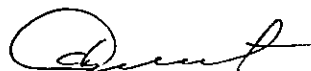
Б.Д. Мамыталиев

Басқарушы директор

Р.Қ. Кәкім

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

5-39 бет аралығындағы қоса берілген есеп саясаты мен түсіндірме жазба осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Сағу үшін қолда бар құралдар қоры (15-ескерт.)	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2011 жылдың 31 желтоқсанына	19.876.956	7.611.892	87.997	3.611.055	31.187.900
Есепті кезеңдегі пайда	-	-	-	3.379.301	3.379.301
Өзге жиынтық кіріс	-	-	(98.470)	-	(98.470)
Жиынтық кіріс жиыны	-	-	(98.470)	3.379.301	3.280.831
Акциялар шығарылымы (15-ескертпе)	113.206	-	-	-	113.206
Бас компаниядан алынған қарыздың шарттарын өзгерту (16-ескерт.)	-	(4.174.647)	-	-	(4.174.647)
Дивидендтер (15-ескертпе)	-	-	-	(981.977)	(981.977)
2012 жылдың 31 желтоқсанына	19.990.162	3.437.245	(10.473)	6.008.379	29.425.313
Есепті кезеңдегі пайда	-	-	-	1.555.892	1.555.892
Өзге жиынтық кіріс	-	-	(19.918)	-	(19.918)
Жиынтық кіріс жиыны	-	-	(19.918)	1.555.892	1.535.974
Дивидендтер (15-ескертпе)	-	-	-	(506.895)	(506.895)
2013 жылдың 31 желтоқсанына	19.990.162	3.437.245	(30.391)	7.057.376	30.454.392

Басқарма Төрағасының орынбасары

Б.Д. Мамыталиев

Басқарушы директор

Р.Қ. Кәкім

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

5-39 бет аралығындағы қоса берілген есеп саясаты мен түсіндірме жазба осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2013	2012
Операциялық қызмет			
Салық салынғанға дейінгі пайда		2.018.901	4.171.301
Мыналарға түзетулер:			
Тозу және амортизация		170.439	173.567
Инвестициялық жылжымайтын мүліктің құнсыздануы	6	111.153	-
Негізгі құралдарды есептен шығару		416	1.355
Қаржыландыру кірістері	20, 23	(3.843.789)	(3.596.818)
Қаржыландыру шығыстары	21, 23	1.120.988	751.630
Бизнес орталықтың ғимаратын талап ету құқықтарын басқаға беруден болған кіріс		-	(1.684.950)
Еншілес компанияны сатудан түскен кіріс		-	(57.831)
Қаржы активтерінің құнсыздану резерві	12, 13	79.023	407.778
Басқасы		(55.787)	-
Айналымдағы капиталды түзету			
Тауар-материалдық қорлардағы өзгеріс		156.600	305.062
Сауда дебиторлық берешектегі өзгеріс		(32.707)	334.813
Басқа да ағымдағы активтердегі өзгеріс		765.276	(110.670)
Кредиторлық берешектегі өзгеріс		32.036	(60.015)
Өзге де ағымдағы міндеттемелердегі өзгеріс		375.200	(241.840)
		897.749	393.382
Төленген табыс салығы		(772.820)	(629.637)
Төленген пайыздар		(1.198.969)	(315.365)
Операциялық қызметтен пайдаланылған таза ақша ағындары		(1.074.040)	(551.620)
Инвестициялық қызмет			
Жылжымайтын мүлік объектілерін сатып алуға алдын ала төлем		(28.988.606)	(13.169.997)
Салушыларға қаражатты қайтару		11.299	41.723.182
Банктердегі депозиттер		(34.831.000)	(22.201.000)
Банктерден депозиттердің қайтарылуы		17.179.000	7.288.280
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу		(89.277)	(8.735)
Бағалы қағаздармен операциялар, нетто		-	(27.617)
Түскен пайыздар		3.398.211	3.187.660
Инвестициялық қызметтен болған/(пайдаланылған) таза ақша ағындары		(43.320.373)	16.791.773
Қаржылық қызмет			
Бас компаниядан қарыздар алу		28.100.000	22.562.252
Бас компаниядан алынған қарыздарды өтеу		(4.335.329)	(31.397.680)
«Репо» шарттары бойынша ақша қаражатын төлеу		-	(2.254.003)
Төленген дивидендтер		(506.895)	(981.977)
Қаржы қызметінен түскен/(пайдаланылған) таза ақша ағындары		23.257.776	(12.071.408)
Ақша қаражатындағы және олардың баламаларындағы таза (азаюы)/ұлғаю		(21.136.637)	4.168.745
Жыл аяғындағы ақша қаражаты мен олардың баламалары	14	37.145.010	32.976.265
31 желтоқсанға ақша қаражаты мен олардың баламалары	14	16.008.373	37.145.010

Ақшалай емес операциялардың ашылып көрсетілуі 25-ескертпеде көрсетілген.

Басқарма Төрағасының орынбасары

Б.Д. Мамыталиев

Басқарушы директор

Р.Қ. Кәкім

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

5-39 бет аралығындағы қоса берілген ақша қаражаты мен түсіндірме жазба осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің қосымшасы ретінде қосыратылмас бөлігі болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шоғырландыру негізі (жалғасы)***Еншілес компаниялар*

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылған келесі еншілес компаниялары болды:

Тіркеу	Орны атауы	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2013	2012
«ФН Менеджмент» ЖШС	Қазақстан	Жылжымайтын мүлікті сату және жалға беру	100%	100%
«СК Девелопмент» ЖШС	Қазақстан	Жылжымайтын мүлік объектілерін қаржыландыру және кейіннен басқару/өткізу	100%	–

3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін әзірлеу Топ басшылығынан пікір білдіруін, есепте көрсетілетін түсім сомаларына, шығыстарға, активтер мен міндеттемелерге, сондай-ақ шартты міндеттемелер туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне ықпал ететін бағалау мәндері мен жорамалдарды айқындауды талап етеді. Осы жорамалдар мен бағалау мәндеріне қатысты белгісіздік соған қатысты осы сияқты жорамалдар мен бағалаулар қабылданған активтердің немесе міндеттемелердің баланстық құнына келешекте елеулі түзетулерді талап етуі мүмкін нәтижелерге әкеліп соқтыруы мүмкін.

Келешек туралы негізгі жорамалдар және келесі қаржы жылының ішінде активтер мен міндеттемелердің баланстық құнының едәуір түзетулерінің себебі болуы мүмкін есепті күнге бағалаудағы белгісіздіктің басқа да негізгі дерек көздері төменде қарастырылған. Топтың жорамалдары мен бағалау мәндері ол шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау сәтіне қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Дегенмен ағымдағы міндеттемелер мен келешекке қатысты жорамалдар нарықтық өзгерістерге немесе Топ бақыламайтын жағдайларға орай өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер, олардың жасалуына қарай жорамалдарда көрсетіледі.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Егер активтің немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің баланстық құны келесі өлшемдердің ең үлкені болып табылатын оның өтелетін құнынан асып кетсе, құнсыздану орын алады: сатуға арналған шығынды шегергендегі әділ құн және пайдаланудан болған құндылық. Сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құнның есебі ұқсас активтерді сатудың міндетті күші бар коммерциялық мәмілелері бойынша қолда бар ақпаратқа немесе активтің шығарылуына байланысты шегілген қосымша шығындарды шегергенде қадағаланатын нарықтық бағаға негізделеді. Пайдаланудан болатын құндылықтың есебі дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне негізделген. Ақша ағындары бюджеттен келесі бес жылға алынады және оған Топтың жүргізуге әлі де болса міндеттемелері жоқ қайта құрылымдау бойынша қызмет немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің құнсыздану мәніне тексерілетін активтің нәтижелерін жақсартатын келешектегі елеулі инвестициялар жатпайды. Өтелетін құн дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақша қаражатының күтілетін ағындарына және экстраполяция мақсатында пайдаланылған өсу қарқындарына барынша сезімтал. 2013 және 2012 жылдары Топ 111.153 мың теңге сомасындағы инвестициялық жылжымайтын мүліктің құнсыздануын қоспағанда, қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған залалды мойындамады (*б-ескертуге*).

Сауда жасауға арналған немесе сату үшін қолда бар қаржы активтерінің жіктелуі

Топ сауда жасауға арналған, туынды құралдардан өзге болатын қаржы активтерін оларды таяу арада сату ниетінің бар-жоғы туралы жорамалдың орынды болуына талдайды. Егер Топ солар үшін белсенді нарықтардың болмауының салдарынан мұндай активтермен сауда жасауға шамасы келмесе және басшылықтың оларды таяу арада сатуға қатысты ниеті өзгеріп кетсе, Топ өте сирек жағдайларда мұндай қаржы активтерін қайта жіктеу туралы шешімді қабылдай алады. Мұндай активтерді қарыздар мен дебиторлық берешек, сату үшін қолда бар құралдар немесе өтеуге дейін ұсталатын қаржы құралдары санатына қайта жіктеу активтің сипатына байланысты болады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулер (жалғасы)***10 ХҚЕС (IFRS) «Шоғырландырылған қаржылық есептілік», 27 ХҚЕС (IAS) «Жеке қаржылық есептілік»*

10 ХҚЕС (IFRS) шоғырландырылған қаржылық есептілікте есеп қарастырылған 27 ХҚЕС-тің (IAS) «Шоғырландырылған және жеке қаржылық есептілік» бөлігін ауыстырады. Сондай-ақ стандарт ПКІ-12 түсіндірмесінде «Шоғырландыру – арнайы мақсаттағы компаниялар» қарастырылған мәселелерді қозғайды. 10 ХҚЕС-те (IFRS) арнайы мақсаттағы компанияларды қоса алғанда, барлық компанияларға қатысты қолданылатын бірегей бақылау үлгісі көзделген. 10 ХҚЕС (IFRS) стандартымен енгізілетін өзгерістер басшылықтан компаниялардың қайсысы бақыланатынына және тиісінше, 27 ХҚЕС (IAS) талаптарын қолдану кезінде бас компаниямен шоғырлануы тиіс екендігін анықтау кезінде пайымдаулардың едәуір көлемін қажет етеді. 10 ХҚЕС (IFRS) қолдану Топтың қазіргі уақытта бар инвестицияларына ықпалын тигізбеді.

11 ХҚЕС (IFRS) «Бірлескен қызмет туралы келісім»

11 ХҚЕС (IFRS) «Бірлескен қызметке қатысу» атты 31 ХҚЕС (IAS) және «Бірлесіп бақыланатын компаниялар – қатысушылардың монетарлық емес салымдары» атты ПКІ-13 түсіндірмесін ауыстырады. 11 ХҚЕС (IFRS) пропорционалды шоғырландыру әдісімен бірлесіп бақыланатын компанияларды есепке алу мүмкіндігін жоққа шығарады. Оның орнына бірлескен кәсіпорындардың анықтамасын қанағаттандыратын бірлесіп бақыланатын компаниялар үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі. Бұл стандартты қолдану Топтың қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

12 ХҚЕС (IFRS) «Басқа компанияларға қатысу үлестері туралы ақпаратты ашып көрсету»

12 ХҚЕС (IFRS) шоғырландырылған қаржылық есептілік бөлігінде бұрын 27 ХҚЕС-те (IAS) көзделген ақпаратты ашып көрсетуге қойылатын барлық талаптар, сондай-ақ бұрын 31 ХҚЕС (IAS) пен 28 ХҚЕС (IAS) көзделген ақпаратты ашып көрсетуге қойылатын барлық талаптар қамтылған. Ақпаратты ашып көрсетуге қатысты мұндай талаптар компанияның еншілес компанияларға, бірлескен қызметке, ассоциацияланған және құрылымдалған компанияларға қатысу үлестеріне жатады. Сондай-ақ ақпаратты ашып көрсетуге қатысты бірқатар жаңа талаптар енгізілді, дегенмен стандарттың қолданылуы Топтың қаржылық жағдайына немесе қаржылық нәтижелеріне әсерін тигізбеді.

13 ХҚЕС (IFRS) «Әділ құнды бағалау»

13 ХҚЕС (IFRS) бір стандартта ХҚЕС-ке сай әділ құнын бағалауға қатысты барлық нұсқауларды біріктіреді. 13 ХҚЕС (IFRS) компаниялар әділ құнды пайдалануға тиіс болған кезінде өзгерістерді енгізбей, ХҚЕС құрамында әділ құнды пайдалану қажет болғанда немесе рұқсат етілгенде ХҚЕС-ке сай әділ құнды бағалауға қатысты нұсқауларды береді. 13 ХҚЕС (IFRS) әділ құнды шығу бағасы ретінде анықтайды. 13 ХҚЕС-тегі (IFRS) нұсқауларға сай Топ әділ құнды бағалауға қатысты өз саясатын, атап айтқанда, әділ құн бойынша міндеттемелерді бағалау кезінде ескерілетін міндеттемелерді орындамау тәуекелі сияқты бағалау үшін пайдаланылатын бастапқы деректерді қайталап талдады. 13 ХҚЕС (IFRS) қосымша ақпаратты ашып көрсетуді талап етеді. 13 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдану Топ айқындайтын әділ құнды бағалауға айтарлықтай ықпалын тигізбеді. Бұл қажет болған жерлерде, қосымша ақпарат әділ құн айқындалған активтер мен міндеттемелер бойынша бөлек ескертпелерде ашылып көрсетіледі. Әділ құн көздерінің иерархиясы 28-ескертпеде көрсетілген.

1 ХҚЕС-ке (IAS) «Басқа да жиынтық кіріс баптарын ұсыну» түзету

1 ХҚЕС (IAS) түзетулері БЖК құрамында ұсынылатын баптардың топтастырылуын өзгертеді. Келешекте белгілі бір сәтте (мысалы, сату үшін қолда бар қаржы активтері бойынша таза шығыстар немесе кірістер) жиынтық кіріс құрамында қайта жіктелуі мүмкін бап ешқашан қайта жіктелмейтін баптардан (мысалы, жер мен ғимаратты қайта бағалау) жеке ұсынылуы тиіс. Түзетулер тек қаржылық есептілікте ақпараттың ұсынылуына ғана әсер етеді және Топтың қаржылық жағдайын немесе қызметінің қаржылық нәтижелерін өзгертпейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулер (жалғасы)***1 ХҚЕС-ке (IAS) «Салыстырмалы ақпаратқа қатысты талаптарды түсіндіру» түзету*

Бұл түзету қосымша салыстырмалы ақпаратты ерікті ашып көрсету мен ең аз қажетті салыстырмалы ақпарат арасындағы айырманы түсіндіреді. Компания бір салыстырмалы кезең үшін ең аз деректерден артық салыстырмалы ақпаратты ерікті негізде ұсынған кезде қаржылық есептіліктің тиісті ескертпелеріне салыстырмалы ақпаратты қосуы тиіс. Түзету компания ретроспективті есеп саясатын қолданған, ретроспективті қайта есептеуді жүзеге асырған немесе қаржылық есептіліктің баптарын қайта жіктеген жағдайларда ұсынылатын (Топ жағдайында – 2012 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша) қаржылық жағдай туралы кіріспе есепке тиісті ескертпелерді сәйкес келетін ескертпелерді ұсынудың қажет еместігін түсіндіреді. Бұл түзету Топтың қаржылық есептілігіндегі ашып көрсетулерге ықпалын тигізбеді.

36 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Активтердің құнсыздануы» – «Қаржылық емес активтер үшін өтелетін құн туралы ақпаратты ашу»

Бұл түзетулер 13 ХҚЕС-тің (IFRS) күшіне енуіне байланысты 36 ХҚЕС-ке (IAS) сай ақпаратты ашып көрсету үшін лайықсыз салдарды жояды. Сонымен бірге, бұл түзетулер солар бойынша есепті жылдың ішінде құнсыздану залалы танылған немесе қалпына келтірілген активтердің немесе ПГДП-ның өтелетін құны туралы ақпаратты ашып көрсетуді талап етеді. Бұл түзетулермен ашып көрсетуді талап ететін ақпарат Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің *6-ескертпеде* келтірілген.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде Топтың қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген стандарттары мен түсіндірмелері келтіріледі. Топ осы стандарттарды олардың күшіне ену күнінен бастап қолдануға ниет білдіріп отыр.

9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары»

ХҚЕС жөніндегі кеңестің 39 ХҚЕС (IAS) ауыстыру жөніндегі жобасының бірінші кезеңінің нәтижелерін көрсететін ағымдағы редакциядағы 9 ХҚЕС (IFRS) олар 39 ХҚЕС (IAS) айқындалғандай қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелерді жіктеуге және бағалауға қатысты қолданылады. Бастапқыда стандарт 2013 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді деп болжанды, бірақ 2011 жылдың желтоқсан айында жарияланған 9 ХҚЕС-ке (IFRS) *«9 ХҚЕС-ті (IFRS) міндетті қолдану күні және ақпаратты ашып көрсетуге қатысты өтпелі талаптар»* Түзетулерді шығару нәтижесінде міндетті қолдану күні 2015 жылдың 1 қаңтарына ауыстырылды. Келесі кезеңдердің барысында ХҚЕС жөніндегі кеңес хеджирлеуді есепке алуды және қаржы активтерінің құнсыздануын қарастырады. 9 ХҚЕС-тің (IFRS) бірінші кезеңін қолдану Топтың қаржы активтерін жіктеуге және бағалауға әсерін тигізеді, бірақ қаржылық міндеттемелердің жіктелуіне және бағалауына әсерін тигізбейді. Аяқталған бейнені елестету үшін Топ осы стандарттың олар барлық кезеңдерді қамтитын стандарттың түпкі редакциясы жарияланғаннан кейін жобаның басқа кезеңдерімен байланыстыра отырып қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін сомаларға ықпалын бағалайды.

«Инвестициялық компаниялар» (10 ХҚЕС-ке (IFRS), 12 ХҚЕС-ке (IFRS) және 27 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер)

Мұндай түзетулер 2014 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді және 10 ХҚЕС-ке (IFRS) сай инвестициялық компанияның анықтамасына жауап беретін компания үшін шоғырландыру туралы талаптардан алып тастауды көздейді. Шоғырландыру туралы талаптан алып тастау инвестициялық компаниялар еншілес компанияларды пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша ескеруін талап етеді. Топ бұл түзету Топқа қолданылады деп күтпейді, өйткені Топ компанияларының бірде бірі 10 ХҚЕС-ке (IFRS) сай инвестициялық компанияның анықтамасына жауап бермейді.

32 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелерді өзара есепке алу»

Осы түзетулердің шеңберінде «қазіргі сәтте өзара есеп айырысуды жүзеге асыруға бекітілген заңдық құқықты иеленеді» тіркесінің мәні түсіндіріледі. Сондай-ақ түзетулер, солардың шеңберінде бір мезгілді емес жалпы төлемдер тетіктері пайдаланылатын есеп айырысу жүйелеріне қатысты (бірыңғай клиринг орталығы жүйесі сияқты) 32 ХҚЕС-те (IAS) өзара есепке алу критерийлерін қалайша дұрыс қолдануға болатындығын сипаттайды. Түзетулер 2014 жылғы 1 қаңтардан кейін немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдер үшін күшіне енеді. Осы түзетулер Топ қызметінің қаржылық жағдайын немесе қаржылық нәтижелеріне елеулі әсер етпейді деп болжанады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енген стандарттар (жалғасы)

21 IFRIC «Міндетті төлемдер» түсіндірмесі (21 IFRIC түсіндірмесі)

21 IFRIC түсіндірмесінде компания төлеуге әкеліп соқтыратын әрекет болған жағдайда міндетті төлемдерге қатысты міндеттемені мойындайтындығын түсіндіреді. Оның төлемі ең аз шекті мәнге жеткен жағдайда талап етілетін міндетті төлем жасалған жағдайда түсіндірмеде ең аз шекті мәнге жеткенге дейін болжамды міндеттемені мойындауға тыйым салынады. 21 IFRIC түсіндірмесі 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді. 21 IFRIC түсіндірмесі Компанияның қаржылық жағдайына немесе қызметінің қаржылық нәтижелеріне әсерін тигізбейді деп болжануда.

39 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Туынды құралдардың новациясы және хеджирлеуді есепке алуды жалғастыру»

Мұндай түзетулерде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдың новациясы белгіленген критерийлерге жауап берген жағдайда хеджирлеудің есепке алынуын тоқтату туралы талаптан ерекшелік көзделеді. Мұндай түзетулер 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді. Топ ағымдағы кезеңде өзінің туынды құралдарын жаңартқан жоқ. Дегенмен бұл түзетулер келешек жаңалықтар қарастырылған кезде назарға алынады.

Шетел валютасын қайта есептеу

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі Компанияның және оның еншілес ұйымдарының функционалдық валютасы және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті ұсыну валютасы болып табылатын теңгемен көрсетілген. Теңге Компания және оның еншілес ұйымдары қызметін атқаратын негізгі экономикалық ортаның валютасы болып табылады. Топтың әр компаниясы өзінің жеке функционалды валютасын айқындайды және әрбір компанияның қаржылық есептілігіне қосылған баптар осы функционалдық валютада бағаланып отырады.

Шетел валюталарындағы операциялар бастапқыда Топ компанияларымен операция тану критерийлерін қанағаттандырыған күнге қолданылатын спот-бағам бойынша функционалдық валютада ескеріледі.

Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын функционалды валютаның спот-бағамы бойынша қайта есептеледі. Барлық айырмалар жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

Тарихи құнның негізінде шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Әділ құн бойынша шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құн белгіленген күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі.

Ресми айырбас бағамдары ретінде Қазақстан Республикасында Қазақстандық қор биржасы («ҚҚБ») белгілеген орташа алынған валюта бағамдары пайдаланылады.

ҚҚБ 2013 жылғы 31 желтоқсанда белгілеген АҚШ долларының айырбас бағамы 1 АҚШ долларына шаққанда 153,61 теңгені құрады (2012 жылы: 1 АҚШ долларына шаққанда 150,74 теңге). 2014 жылдың 21 ақпанына АҚШ долларының айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 184,95 теңге болды. Есепті күннен кейін болған қазақстандық теңге мен негізгі шетел валюталарының арасындағы валюта бағамының елеулі өзгерісі 29-ескертіпте ашылып көрсетілген.

Бірлескен операцияларға инвестициялар

Бірлескен кәсіпорын – бірлескен қызмет туралы келісім, әрі соған сай келісімге қатысты бірлескен бақылауды жүзеге асыратын тараптардың бірлескен кәсіпорынның таза активтеріне құқықтары бар. Бірлескен бақылау – бұл шартпен негізделген бақылауды бірлесіп жүзеге асыру, әрі ол тек маңызды қызметке қатысты шешімдердің қабылдануы бірлескен бақылауды жүзеге асыратын тараптардың бірауызды келісімін қажет еткен жағдайларда ғана орын алады. Бірлескен операция – қызметке бірлескен бақылауды жасай алатын тараптарда активтерге арналған құқықтарының және қызметке байланысты міндеттемелер бойынша жауапкершіліктің болуын болжайтын бірлескен қызмет.

Айтарлықтай ықпалдың немесе бірлескен бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас келеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)

Бірлескен операцияларға инвестициялар (жалғасы)

Бірлескен операцияға өзінің қатысу үлесіне байланысты Топ мыналарды мойындайды:

- бірлескен активтердегі өз үлесін қоса алғанда, өз активтерін;
- бірлескен міндеттемелердегі өз үлесін қоса алғанда, өз міндеттемелерін;
- бірлескен операцияның нәтижесінде жасалған өнімдегі үлесті сатудан болған өз түсімін;
- бірлескен операцияның нәтижесінде жасалған өнімді сатудан болған түсімдегі өз үлесін; және
- бірлескен шығыстардағы үлесті қоса алғанда, өз шығыстарын.

Активтер мен міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктеу

Қаржылық жағдай туралы есепте Топ активтер мен міндеттемелерді олардың қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктелуінің негізінде ұсынады. Актив мына жағдайларда қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны сату болжанса немесе ол әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде сатуға немесе тұтынуға арналса;
- ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың ішінде өткізу болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға немесе айырбастауға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ол ақша қаражатын немесе олардың баламаларын білдіреді.

Барлық басқа активтер ұзақ мерзімді ретінде жіктеледі. Міндеттеме мына жағдайларда қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың ішінде өтелуге тиіс болса; немесе
- Топтың есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде міндеттемелердің өтелу мерзімін ұзартуға сөзсіз құқығы болмаса.

Топ барлық басқа міндеттемелерді ұзақ мерзімділер ретінде жіктейді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелері ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Әділ құнды бағалау

Топ мұндай қаржы құралдарын балансты жасаудың әрбір күніне әділ құны бойынша туынды құралдар ретінде бағалайды. Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарының әділ құны туралы ақпарат 27-ескертеде ашылып көрсетіледі.

Активтің сатылғаны үшін алынған немесе бағалау күніне нарық қатысушыларының арасында әдеттегі тәртіппен жасалатын мәміленің шеңберінде міндеттеменің берілгені үшін төленген баға әділ құны болып табылады. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені беру бойынша мәміле:

- мұндай актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не болмаса мұндай актив немесе міндеттеме үшін барынша қолайлы нарықта негізгі нарықтың жоқтығы талаптарында болады деп болжайды.

Топтың негізгі немесе барынша қолайлы нарыққа қол жеткізу мүмкіндігі болуы тиіс.

Активтің немесе міндеттеменің әділ құны активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде нарық қатысушылары пайдаланатын жорамаларды қолдана отырып бағаланады, бұл ретте нарық қатысушылары өздерінің мүдделерінде ғана әрекет етеді деп болжануда.

Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарық қатысушысының активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланудан немесе оны мұндай активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланатын басқа нарық қатысушысына сатудан болатын экономикалық пайданы жасау мүмкіндігін ескереді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Топ қалыптасқан жағдайда қолайлы болатын және әділ құнды бағалау үшін жеткілікті болатын деректер қолжетімді болатын бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл ретте орынды байқалатын бастапқы деректерді барынша және байқалмайтын бастапқы деректерді мейлінше пайдаланады.

Әділ құны бағаланатын немесе қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған иерархиясының шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей – Ұқсас активтер немесе міндеттемелер бойынша (қандай да бір түзетулерсіз) белсенді нарықта нарықтық баға белгілеулері;
- 2-деңгей – Әділ құнды бағалау үшін маңызды болатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері;
- 3-деңгей – Әділ құнды бағалау үшін маңызды болатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта байқалатын болып табылмайтын бағалау үлгілері.

Қаржылық есептілікте мерзімді негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында Топ әрбір есепті кезеңнің соңына жіктеуді қайта талдай отырып (жалпы әділ құнды бағалау үшін елеулі болатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде) иерархия көздерінің деңгейлері арасында аудару қажеттілігін айқындайды.

Топтың тиісті бөлімшесі (бұдан әрі «Жұмыс тобы») тиісті активтер мен міндеттемелердің әділ құнын мерзімді бағалауға арналған саясатты және рәсімдерді айқындайды. Бағалау жөніндегі Жұмыс тобының құрамына Активтерді басқару департаментінің, сондай-ақ Бюджеттеу және қазынашылық департаментінің басшылары кіреді.

Туынды құралдар сияқты маңызды активтерді бағалау үшін сыртқы бағалаушылар тартылады. Сыртқы бағалаушыларды тарту туралы шешімді Жұмыс тобы жыл сайын бұл шешімді Топтың аудиторлық комитеті талқылағаннан және бекіткеннен кейін қабылдайды. Іріктеу критерийлері ретінде нарықты білу, бедел, тәуелсіздік және кәсіби стандарттарға сәйкестік қолданылады. Сыртқы бағалаушылармен талқылағаннан кейін Жұмыс тобы әрбір жағдайда бағалаудың қандай әдістемесі мен бастапқы деректерді пайдалануға қажет екендігі жөнінде шешім қабылдайды.

Әрбір есепті күнге Жұмыс тобы Топтың есеп саясатына сәйкес қайталап талдау және қайталап бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелердің құнындағы өзгерістерді талдайды. Мұндай талдаудың шеңберінде Жұмыс тобы бағалау кезінде пайдаланылған ақпаратты шарттармен және басқа да орынды құжаттармен салыстыру арқылы соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді тексереді.

Жұмыс тобы және Топтың сыртқы бағалаушылары әрбір актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгеруін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы дерек көздерімен салыстырады.

Жұмыс тобы және Топтың сыртқы бағалаушылары Топтың аудиторлық комитеті мен тәуелсіз аудиторларына бағалау нәтижелерін оқта-текте ұсынып отырады, бұл бағалау кезінде пайдаланылған негізгі жорамалдарды талқылауды болжайды.

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету мақсатында Топ активтер мен міндеттемелерді олардың сипатының, оларға тән сипаттамалар мен тәуекелдердің, сондай-ақ жоғарыда көрсетілгендей әділ құн көздерінің иерархиясындағы қолданылатын деңгейдің негізінде жіктейді.

Кірістерді мойындау

Егер Топтың экономикалық пайданы алуы ықтимал деп бағаланса және егер түсім төлемнің жасалу уақытына қарамастан сенімді түрде бағалай алынса, түсім мойындалады. Түсім шартта айқындалған төлем талаптарын ескере отырып және салықтарды немесе алымдарды шегере отырып, алынған немесе алынуға жататын сыйақының әділ құны бойынша бағаланады. Топ принципал немесе агент ретінде болатындығын айқындау мақсатында белгілі бір критерийлерге сәйкес түсім алуды көздейтін өзі жасайтын шарттарды талдайды. Топ ол барлық мұндай шарттар бойынша принципал ретінде болады деген тұжырымға келді. Түсімді мойындау үшін келесі критерийлер орындалуы тиіс:

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)

Кірістерді мойындау (жалғасы)

Жылжымайтын мүлікті сату

Жылжымайтын мүлікті сатудан түскен кіріс, әдетте, жылжымайтын мүлікті иелік етуден болған едәуір тәуекелдер мен пайдалар сатып алушыға өткенде мойындалады. Аяқталмаған жылжымайтын мүлік объектілеріне талап ету құқықтарын қайта табыстаудан түскен кірістер сатып алушыға қатысты талап ету құқықтарына байланысты елеулі тәуекелдер мен пайданы беру кезінде мойындалады.

Жалға беруден түскен кіріс

Операциялық жалға берілген инвестициялық жылжымайтын мүліктен түскен кіріс жалдау мерзімінің ішінде тік сызықты әдіс бойынша ескеріледі және оның операциялық сипатына орай түсім құрамына қосылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құн және сату үшін қолда бар деп жіктелген пайыздық қаржы активтері бойынша бағаланатын барлық қаржы құралдары бойынша пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып мойындалады, әрі ол қаржы құралын болжамды пайдалану мерзімінің бойында немесе егер бұл орынды болса, қаржы активінің немесе міндеттеменің таза баланстық құнына дейінгі ұзақ емес кезеңнің ішінде күтілетін келешек төлемдерді немесе ақша қаражатының түсімдерін дәл дисконттайды. Құрылыс компанияларын қаржыландырудан түскен пайыздық кіріс негізгі қызметтен болған кірістердің құрамына және басқа да пайыздық кірістер бөлігінде қаржыландырудан болған кірістердің құрамына қосылады.

Шығыстарды тану

Шығыстар пайда болу шамасына қарай танылады және олар есептеу әдісінің негізіне жатқызылған сол кезеңде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Қарыздар бойынша шығындар

Топтың ниетіне сәйкес пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін ұзақ уақыт кезеңін міндетті түрде талап ететін активті сатып алумен, салумен немесе өндірумен тікелей байланысты қарыздар бойынша шығындар мұндай активтің бастапқы құны ретінде капиталданады. Қарыздар бойынша барлық өзге шығындар келтірілген есепті кезеңдегі шығындарға жатқызылады. Қарыздар бойынша шығындарға пайыздардың төленуі және Топ қарызға алынған қаражатпен байланысты шеккен басқа да шығындар жатады.

Табыс салығы

Ағымдағы табыс салығы

Ағымдағы кезең үшін ағымдағы пайда салығы бойынша салық активтері мен міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төленуге болжанатын сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы, – бұл есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей капиталда мойындалған баптарға қатысты ағымдағы пайда салығы жиынтық кіріс туралы есепте емес, капитал құрамында мойындалады. Топ басшылығы соған қатысты тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін салық декларацияларында көрсетілген позицияларды мерзімді етіп бағалайды және қажетіне қарай резервтерді құрады.

Мерзімі ұзартылған табыс салығы

Мерзімі ұзартылған салық активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы уақытша айырмаларды айқындау арқылы есепті күнге қаржылық есептілік мақсаттары үшін міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)

Табыс салығы (жалғасы)

Мерзімі ұзартылған табыс салығы (жалғасы)

Мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері мына жағдайлардан басқа, барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мойындалады:

- мерзімі ұзартылған салық міндеттемесі бизнесті біріктіру болып табылмайтын мәміленің барысында гудвилді, активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік табысқа да, сол сияқты салық салынатын табысқа немесе шығынға ықпал етпейді;
- еншілес компанияларға, ассоциацияланған компанияларға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен қызметке қатысу үлестерімен байланысты салық салынатын уақыт айырмаларына қатысты, егер уақыт бөлуінде уақыт айырмасының азаюын бақылау жасауға мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу арада азайтылмайды деген едәуір ықтималдылық болса.

Мерзімі ұзартылған салық активтері, мына жағдайлардан басқа, соған қарсы есептен шығарылатын уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен пайдаланылмаған салық шығындары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайда болады деген едәуір ықтималдылық болатын дәрежеде барлық есептен шығарылатын уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық шығындары бойынша мойындалады:

- есептен шығарылатын уақыт айырмасына қатысты мерзімі ұзартылған салық активі бизнесті біріктірудің салдарынан емес пайда болған және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік табысқа да, сол сияқты салық салынатын табысқа немесе шығынға ықпал етпейтін активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды;
- еншілес компанияларға, ассоциацияланған компанияларға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен қызметке қатысу үлестерімен байланысты есептен шығарылатын уақыт айырмаларына қатысты мерзімі ұзартылған салық активтері уақыт айырмалары келешекте пайдаланылады және соған қарсы уақыт айырмалары қолданылуы мүмкін салық салынатын пайда орын алады деген айтарлықтай ықтималдылық бар дәрежеде ғана мойындалады.

Мерзімі ұзартылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есепті күнге қайта қаралып, мерзімі ұзартылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын табысқа қол жеткізу шамалы деп бағаланатын дәрежеде азаяды. Мойындалмаған мерзімі ұзартылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік береді деген едәуір ықтималдық туындаған дәрежеде ғана мойындалады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелер қабылданған немесе нақты қабылданған есепті күнгі жағдай бойынша салық мөлшерлемелерінің (және салық заңнамасының) негізінде актив өткізіледі, ал міндеттеме өтеледі деген есепті жылда қолданатын болады деп болжаланатын салық мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Табыс немесе шығын құрамында мойындалған баптарға қатысты мерзімі ұзартылған салық табыс немесе шығын құрамында мойындалмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізіндегі операцияларға сәйкес не болмаса басқа да жиынтық кірістің құрамында немесе тікелей капиталда мойындалады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері, егер зани тұрғыдан бекітілген ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерді есепке алу құқығы болса және мерзімі ұзартылған салықтар дәл сол салық салынатын компанияға немесе салық органына қатысты болса, бір біріне қарсы есепке алынады.

Қызметкерлерге сыйақы

Әлеуметтік салық

Топ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнама талаптарына сәйкес әлеуметтік салық төлейді. Әлеуметтік салық бойынша шығыстар олардың пайда болу сәтіндегі шығыстарға жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қызметкерлерге сыйақы (жалғасы)***Белгіленген жарналары бар зейнетақы жоспарлары*

Топ арнайы зейнетақы қорларына жарна ретінде өз қызметкерлерінің жалақысынан 10% дейін ұстап қалады. Заңнаманың талаптарына сәйкес зейнетақы төлемдері бойынша жауапкершілік қызметкерлердің мойындарында жатыр, бұл ретте Топтың қызметкерлерге еңбек қызметін аяқтағаннан кейін өтемақыларды төлеу бойынша ағымдағы немесе келешек міндеттемелері жоқ.

Қаржы активтері*Бастапқы мойындау және бағалау*

Бастапқы мойындау кезінде қаржы активтері сәйкесінше пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері; қарыздар мен дебиторлық берешек, сату үшін қолда бар қаржы активтері ретінде жіктеледі.

Барлық қаржы активтері пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтерін қоспағанда, алғашқыда мәміле бойынша онымен тікелей байланысты шығындарға көбейтілген әділ құны бойынша танылады.

Заңнамада немесе белгілі бір нарықта қабылданған ережелерде белгіленген мерзімде активті жеткізуді талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер («стандартты талаптардағы» сауда) мәмілені жасау күніне, яғни Топ өз мойнына активті сатып алу немесе сату міндеттемесін қабылдаған күнге мойындалады.

Топтың қаржы активтеріне ақша қаражаты мен қысқа мерзімді әрі ұзақ мерзімді депозиттер, мемлекеттік облигациялар, сауда және басқа да дебиторлық берешек, қарыздар және сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларына төленген сомалар сияқты алынатын басқа да сомалар жатады.

Одан кейінгі бағалау

Қаржы активтерін одан кейінгі бағалау олардың жіктелуіне былайша тәуелді болады:

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері

«Пайда немесе залал арқылы қайта бағаланатын қаржы активтері» санатына саудаға арналған қаржы активтері және пайда немесе залал арқылы қайта бағаланатын қаржы активтері санатында бастапқы тануға жатқызылған қаржы активтері жатады. Қаржы активтері жақын болашақта сату мақсатында сатып алынған жағдайда саудаға арналған деп жіктеледі. Бөлек ендірілген туынды құралдарды қоса алғанда, туынды құралдар, олар 39 ХҚЕС (IAS) сай тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналған деп жіктеледі. Топ үлестік құралды сатып алу құқығын пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатындардың санатына жатқызды. Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері қаржылық жағдай туралы есепте әділ құны бойынша ескеріледі, ал әділ құнның таза өзгеруі қаржыландыру шығындарының құрамында (әділ құнның теріс таза өзгерістері) немесе жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан болған кірістің құрамында (әділ құнның оң таза өзгерістері) мойындалады.

Топ сауда жасауға арналған, туынды құралдардан өзге болатын қаржы активтерін оларды таяу арада сату ниетінің бар-жоғы туралы жорамалдың орынды болуына талдайды. Егер Топ солар үшін белсенді нарықтардың болмауының салдарынан мұндай активтермен сауда жасауға шамасы келмесе және басшылықтың оларды таяу арада сатуға қатысты ниеті өзгеріп кетсе, Топ өте сирек жағдайларда мұндай қаржы активтерін қайта жіктеу туралы шешімді қабылдай алады. Мұндай активтерді қарыздар мен дебиторлық берешек, сату үшін қолда бар құралдар немесе өтеуге дейін ұсталатын қаржы құралдары санатына қайта жіктеу активтің сипатына байланысты болады. Жасалатын талдау компанияның әділ құны бойынша есепке алу мүмкіндігін пайдалануына орай пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланған деп жіктелген қаржы активтеріне әсерін тигізбейді, өйткені мұндай құралдар бастапқыда мойындалғаннан кейін қайта жіктеле алмайды.

Ақша қаражаты және олардың баламалары

Қаржылық жағдай туралы есептегі ақша қаражаты мен олардың баламаларына банктердегі ақша қаражаты және кассадағы қолма-қол ақша, сондай-ақ бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аспайтын қысқа мерзімді депозиттер жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Одан кейінгі бағалау (жалғасы)**Қарыздар және дебиторлық берешек*

Ұзақ мерзімді депозиттерді қоса алғанда, қарыздар мен дебиторлық берешек белсенді нарықта жүрмейтін белгіленген немесе айқындалатын төлемдері бар туынды емес қаржы активтерін білдіреді. Бастапқы мойындалғаннан кейін осындай түрдегі қаржы активтері құнсызданудан болатын шығындар шегеріле отырып, тиімді пайыздық мөлшерлеме пайдаланыла отырып айқындалатын амортизациялық құн бойынша бағаланады. Амортизациялық құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану негізіндегі амортизация жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан түскен кірістердің құрамына жатқызылады. Құнсызданумен негізделген шығыстар қарыздар болған жағдайда қаржыландыру бойынша шығындар құрамында және дебиторлық берешек болған жағдайда басқа да операциялық шығыстардың құрамында жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялар

Сату үшін қолда бар қаржылық инвестицияларға борыштық бағалы қағаздар жатады. Осы санаттағы борыштық бағалы қағаздар – Топ белгісіз уақыт кезеңі ішінде ұстап отырғысы келетін және өтімділікті қамтамасыз ету мақсатында немесе нарықтық талаптардың өзгеруіне жауап ретінде сатылу мүмкін бағалы қағаздар.

Бастапқы бағаланғаннан кейін сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялар әділ құны бойынша бағаланады, ал солар бойынша жұмсалмаған кірістер немесе шығыстар инвестициялардың мойындалуы тоқтаған сәтке дейін сату үшін қолда бар құралдар қорының құрамында басқа да жиынтық кіріс ретінде танылады, әрі онда жинақталған кірістер немесе шығыстар басқа да операциялық кірістің құрамында не болмаса оған шығыстар жиналып қалған инвестиция құнсызданған болып есептелген сәтке дейін танылады және сату үшін қолда бар құралдар қорынан пайда немесе залал құрамына қайта жіктеледі және қаржыландыру бойынша шығындар ретінде танылады. Сату үшін қолда бар қаржылық инвестицияларды ұстау кезеңінде алынған пайыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша пайыздық кірістер ретінде көрсетіледі.

Топ сату үшін қолда бар өзінің қаржы активтерін оларды таяу арада сату мүмкіндігі және ниетінің болуы туралы жорамал жасау затына бағалайды. Егер Топ солар үшін белсенді нарықтардың болмауының салдарынан мұндай қаржы активтерімен сауда жасауға шамасы келмесе және басшылықтың оларды таяу арада сатуға қатысты ниеті өзгеріп кетсе, Топ өте сирек жағдайларда мұндай қаржы активтерін қайта жіктеу туралы шешімді қабылдай алады. Қарыздар мен дебиторлық берешек санатына қайта жіктеу, егер қаржы активтері қарыздар мен дебиторлық берешек анықтамасын қанағаттандырса және бұл ретте Топтың осы активтерді таяу арада немесе өтеуіне дейін ұстап отыруға мүмкіндігі болса және ниет білдірсе, рұқсат етіледі. Өтеуіне дейін ұсталатын құралдардың санатына қайта жіктеу, тек егер компанияның қаржы активін өтеуіне дейін ұстап тұру мүмкіндігі болса және ұстағысы келсе ғана, рұқсат етіледі.

«Сату үшін қолда бар» санатының құрамынан қайта жіктелген қаржы активтері жағдайында қайта жіктеу күніне әділ құны жаңа амортизацияланған құнға айналады, ал осының алдында капитал құрамында мойындалған соған байланысты кірістер немесе шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып инвестициялардың қалған мерзімінің бойынша пайда немесе залал құрамында амортизацияланады. Жаңа амортизациялық құн бағалауы мен күтілетін ақша ағындарының арасындағы айырма тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып активті пайдаланудың қалған мерзімінің бойында амортизацияланады. Егер кейіннен актив құнсызданған деп белгіленсе, капиталда көрсетілген сома жиынтық кіріс туралы есепте қайта жіктеледі.

Мойындауды тоқтату

Қаржы активінің (немесе, қолданылатын жерде – қаржы активінің бөлігі немесе ұқсас қаржы активтер тобының бір бөлігі) мына жағдайларда танылуы тоқтатылады:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Топ активтен ақша ағымын алу құқығын берсе не болмаса үшінші тарапқа түсетін ақша ағымдарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша ешбір елеулі кідіріссіз төлеу бойынша өз мойнына міндеттеме алса; және не болмаса (а) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы берсе, не болмаса (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы бермей, оларды сақтамаса, бірақ осы активтің бақылауын берсе.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы құралдарын өзара есепке алу**

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алынуы тиіс, ал нетто-сомасы қазіргі сәтте мойындалған сомаларды өзара есепке алуға, сондай-ақ нетто-негізде есеп айырысу ниетіне не болмаса активтерді өткізуге және осымен бірге міндеттемелерді өтеуге заңгерлік құқық болғанда ғана қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылуы тиіс.

Құрылыс компанияларына берілген аванстар

Құрылыс компанияларына берілген аванстар жылжымайтын мүлік объектілерін салу үшін төленген аванстық төлемдерді білдіреді, әрі ол кейіннен инвестициялық жылжымайтын мүлік не болмаса өткізуге арналған жылжымайтын мүлік ретінде көрсетіледі. Құрылыс компанияларына берілген аванстар, егер болса, құнсыздануды шегеру арқылы үлестік қатысу шарттарын жасау күніне құны (нақты аударылған сома) бойынша бағаланады. Объектіге қатысты меншік құқығының құрылыс компаниясынан Топқа ауысу сәтіне құрылыс компанияларына берілген аванстың баптары жабылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Инвестициялық жылжымайтын мүлікке жалдау ақысын немесе капитал құнының өсуінен түскен кірісті алу үшін ұсталатын жылжымайтын мүлік кіреді. Жалдау талаптарында меншіктегі жылжымайтын мүлік инвестициялық жылжымайтын мүліктің анықтамасына сәйкес келгенде инвестициялық жылжымайтын мүлік ретінде жіктеледі. Жалдау бойынша міндеттемелер 17 ХҚЕС (IAS) сәйкес жалға алынатын жылжымайтын мүлік сыйақысының әділ құны бойынша танылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік алғашқыда, мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, бастапқы құны бойынша бағаланады. Баланстық құнға, егер оларды мойындау критерийлері орындалса, мұндай шығындардың пайда болуы сәтіне қолдағы инвестициялық жылжымайтын мүліктің бөліктерін ауыстыру құны кіреді және инвестициялық жылжымайтын мүлікке ағымдағы қызмет көрсету шығындарын шегеріп тастайды. Бастапқы танудан кейін инвестициялық жылжымайтын мүлік жинақталған тозу мен жинақталған құнсыздануды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Тозу оның пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде тік әдіспен есептеледі, әрі оның мерзімі 50 жылды құрайды.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің қаржылық жағдай туралы есепте мойындалуы ол есептен шығарылған кезде тоқтатылады, не болмаса, егер ол пайдаланудан шығарылса және оның шығуынан келешекте экономикалы пайда күтілмеген жағдайда тоқтатылады. Есептен шығарылудан болған таза түсімдер мен активтің баланстық құнындағы айырма оның мойындалуы тоқтаған есепті жыл үшін пайда мен зияндар туралы есепте мойындалады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік санатына не болмаса одан аудару жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатында өзгерістер болғанда ғана жүзеге асырылады. Инвестициялық жылжымайтын мүліктен меншік иесі алып отыратын жылжымайтын мүлік объектісіне аудару кезінде кейінгі есепке алу мақсаттары үшін шартты бастапқы құны пайдалану мақсаттарын өзгерту сәтіне әділ құнды білдіреді. Меншік иесі алып отырған жылжымайтын мүлік объектісі инвестициялық жылжымайтын мүлік объектісіне айналған жағдайда, Топ мұндай жылжымайтын мүлікті пайдалану мақсаттарын өзгерту сәтіне дейін негізгі құралдарды есепке алу саясатына сәйкес ескереді.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік оның баланстық құны жалғасып отырған пайдаланудың нәтижесінде емес, сату арқылы өтеледі деп күтілгенде сату үшін ұсталатын айналымнан тыс активтер санатына аударылады. Егер жылжымайтын мүлік осы сияқты жылжымайтын мүлікті сату үшін әдеттегідей болатын шарттарда өзінің ағымдағы күйінде дереу сатыла алса, сондай-ақ сату мүмкіндігі жоғары болса, мұндай шарт сақталған болып есептеледі.

Басқа да ұзақ мерзімді активтер

Басқа да ұзақ мерзімді активтерге келешекте қаржылық жалға беруге арналған жылжымайтын мүлік не болмаса сол бойынша есепті күнге оның баланстық құны қалайша өтелетіндігі анықталмаған жылжымайтын мүлік кіреді. Басқа да ұзақ мерзімді активтер мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, бастапқы құны бойынша бағаланады. Бастапқы мойындалғаннан кейін басқа да ұзақ мерзімді активтер жинақталған құнсыздануды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Басқа да ұзақ мерзімді активтер амортизацияланбайды. Басқа да ұзақ мерзімді активтер санатына не болмаса одан аудару жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатында өзгерістер болғанда ғана жүзеге асырылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Материалдық емес активтер**

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы тану кезінде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру нәтижесінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніне олардың әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген бастапқы құны бойынша ескеріледі. Өнімдерді әзірлеуге капиталға айналдырылған шығындарды қоспағанда, топ ішінде жасалған материалдық емес активтер капиталға айналмайды және тиісті шығыс олар пайда болған есепті жыл үшін пайда мен залалдар туралы есепте көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қызмет етуінің шектелген мерзімі бар.

Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзімнің ішінде амортизацияланады және егер мұндай материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес актив үшін амортизация кезеңі мен оны есептеу әдісі кем дегенде әрбір есепті кезеңнің соңында қайта қаралады. Пайдалы пайдаланудың болжамды мерзімінің немесе активте көрсетілген келешек экономикалық пайданы тұтынудың болжамды құрылымының өзгеруі кезеңнің немесе жағдайға қарай амортизацияны есептеу әдісінің өзгеруі ретінде жекелеген қаржылық есептілікте көрсетіледі және есепті бағалаудың өзгеруі ретінде ескеріледі. Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтердің амортизациясына жұмсалатын шығыстар материалдық емес активтердің функциясына сәйкес келетін шығыстардың сол санатындағы пайда мен залалдар туралы есепте мойындалады.

Материалдық емес активті мойындауды тоқтатудан болған кіріс немесе шығыс активтің есептен шығарылуынан түскен таза түсім мен активтің баланстық құнының арасындағы айырма ретінде өлшенеді және мұндай активті мойындауды тоқтату сәтіне пайда мен зиян туралы есепте мойындалады.

Материалдық емес активтер негізінен бағдарламалық қамтамасыз ету мен лицензиялардан құралады. Материалдық емес активтер, әдетте бес жылдан он жылға дейінгі мерзімді құрайтын олардың пайдалы қызметін есептеу мерзімі ішінде желілік негізде өтелінеді.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған амортизацияны және/немесе олар болған жағдайда құнсызданудан болған жинақталған шығындарды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Мұндай құнға құрал-жабдықтардың бөлшектерін ауыстыру құны және егер оларды капиталдандыру критерийлері орындалса, ұзақ мерзімді құрылыс жобалары болған жағдайда қарыздар бойынша шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың едәуір құрамдастарын ауыстыру қажет болғанда, Топ осы сияқты құрамдастарды оларға тән болатын дербес пайдалы қызмет ету мерзімдерімен жекелеген активтер ретінде мойындайды және оларды лайықты түрде амортизациялайды. Дәл осылайша, негізгі техникалық байқауды жүргізу кезінде онымен байланысты шығындар негізгі құралдардың баланстық құнында, егер барлық мойындау критерийлері орындалса, құрал-жабдықтарды ауыстыру ретінде мойындалады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар олар болған сәтте пайда мен залалдар туралы есепте мойындалады. Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген құны, егер резервті келешек шығындарға мойындау критерийлері орындалса, тиісті активтің бастапқы құнына жатқызылады.

Тозу активтердің пайдалы қызметін келесі есепті мерзімдерінің ішінде тік әдіспен есептеледі:

	Жылдар
Ғимарат	46-50
Офистік құрал-жабдықтар	3-10
Келік құралдары	4-7

Бұрын мойындалған негізгі құралдарды немесе олардың едәуір құрамдасын мойындауын тоқтату олардың шығуы кезінде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығуынан экономикалық пайданы алу күтілмеген жағдайда болады. Активті мойындауды тоқтату нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (шығарудан болған таза түсімдер мен активтің баланстық құнының арасындағы айырма ретінде есептелген) активтің мойындалуы тоқтатылған есепті жыл үшін пайда мен зияндар туралы есепке қосылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)

Негізгі құралдар (жалғасы)

Активтерді тарату құны, пайдалы қызмет ету мерзімі және амортизация әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің соңында сараланады және қажет болғанда түзетіледі.

Негізгі құралдар негізінен әкімшілік ғимараттан, жерден, офистік құрал-жабдықтардан, көлік құралдарынан тұрады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Топ әрбір есепті күнге активтің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындайды. Егер мұндай белгілер бар болып шықса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеруді орындау қажет болса, Топ активтің өтелетін құнын бағалайды. Активтің немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің өтелетін құны (ААЖБ) – келесі өлшемдердің ең үлкені: сату шығындарын шегере отырып, активтің әділ құны (ААЖБ) және активті пайдалану құндылығы (ААЖБ). Өтелетін құн негізінен басқа активтер немесе активтер тобы жасайтын ағындардан тәуелсіз ақша қаражатының ағындарын актив жасамаған жағдайда ғана жеке актив үшін анықталады. Егер активтің немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің баланстық құны өтелетін құнынан асып кетсе, онда актив құнсызданған деп есептеледі және өтелетін сомаға дейін кемітіледі. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары салық салынғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады, әрі ол ақшаның уақытқа құнының ағымдағы нарықтық бағасын және активке тән тәуекелдерді көрсетеді. Сату шығындарын шегере отырып әділ құнды айқындау кезінде жуырдағы нарықтық мәмілелер (егер ондайлар орын алса) ескеріледі. Олар болмаған кезде бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, еншілес компаниялар акцияларының нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ жекелеген активтер жататын Топтың әрбір ПГДП үшін жеке әзірленетін мұқият жоспарларға және болжамды есептеулерге сүйене отырып құнсыздану сомасын айқындайды. Осы жоспарлар мен болжамды есептеулер әдетте бес жылды құрайды. Бұдан да ұзақ кезеңдер үшін бес жылдан кейін келешек болжанатын ақша ағындарына қатысты қолданылатын ұзақ мерзімді өсу қарқындары есептеледі.

Жалғасып жатқан қызметтің құнсыздануынан болған шығындар (қорлардың құнсыздануын қоса алғанда), қайта бағалау басқа жиынтық кірістің құрамында мойындалғанда бұрын қайта бағаланған жылжымайтын мүлік объектілерін қоспағанда, құнсызданған активтің функцияларына сәйкес келетін шығыстар санаттарының құрамында пайда мен зияндар туралы есепте мойындалады. Мұндай жағдайда құнсыздану шығыны бұрын жасалған қайта бағалау сомасының шегінде басқа да жиынтық кірістің құрамында мойындалады.

Топ әрбір есепті күнге, гудвилді қоспағанда, активтің бұрын мойындалған құнсыздану шығындарының жоқ немесе қысқарған екендігінің белгілері бар-жоғын айқындайды. Егер ондай белгі бар болып шықса, Топ активтің немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің өтелетін құнын есептейді. Құнсызданудан болған бұрын мойындалған шығындар, егер құнсызданудан болған соңғы шығын мойындалған уақыттан бастап активтің өтелетін құнын айқындау үшін пайдаланылған бағалауда өзгеріс болған жағдайда ғана, қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан аспайтындай етіп шектелген, сондай-ақ егер бұрынғы жылдары құнсызданудан болған шығын танылмаған жағдайда, ол бойынша осы актив танылған амортизацияны шегере отырып, баланстық құнынан аса алмайды. Құнның осылайша қалпына келтірілуі, актив қайта бағаланған құны бойынша ескерілген жағдайларды қоспағанда пайда мен зияндар туралы есепте танылады. Соңғы жағдайда құнның қалпына келтірілуі қайта бағалаудан болған құнның өсімі ретінде ескеріледі.

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық қорлар қос мөлшердің ең азы бойынша ескеріледі: өзіндік құн және өткізудің таза құны. Шығындарға қорларды межелі жерге дейін жеткізу және оларды лайықты күйге келтіру кезінде болған шығыстар кіреді. Таза өткізу құны – өндірісті аяқтауға арналған болжамды шығыстарды және өткізуге арналған ықтимал шығындарды шегере отырып, әдеттегі қызмет барысында өткізудің болжамды бағасы. Барлық қорлар орташа алынған құнның әдісі бойынша бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Сатуға арналған жылжымайтын мүлік**

Жалға беру немесе капитал өсімі үшін ұстау үшін емес, операциялық қызметтің барысында сату үшін сатып алынған жылжымайтын мүлік сатуға арналған жылжымайтын мүлік ретінде ескеріледі және өзіндік құнның ең азы және сатудың таза құны бойынша бағаланады. Сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құнына мыналар кіреді:

- Меншік құқығы және жерді жалдау құқығы;
- Мердігерлерге құрылыс үшін төленген сомалар;
- Қарыздар бойынша шығындар, жоспарлау және жобалау шығындары, құрылыс алаңын дайындау шығындары, заңгерлік қызметтер үшін кәсіби сыйақы, меншікті беру салығы, құрылысқа үстеме шығыстар және басқа да байланысты шығыстар.

Өткізудің таза құны – бұл есепті күнге нарықтық бағаларға негізделген және ақшаның уақытша құнын бағалауды ескере отырып дисконтталған, егер бұл материалды болса, құрылысты аяқтауға арналған болжамды шығындарды және өткізуге арналған ықтимал шығындарды шегере отырып, әдеттегі қызмет барысында өткізудің болжамды бағасы.

Есептен шығарылу кезінде пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құнына, сатылған жылжымайтын мүлікке байланысты болған шығыстар және сатылған жылжымайтын мүліктің салыстырмалы мөлшерінің негізінде бөлінген үстеме шығыстар кіреді.

Жалға алушылар салатын кепілдік төлемдері

Жалға алушылар салатын кепілдік төлемдері жалға алушылар қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету ретінде салатын сомаларды білдіреді. Жалдау мерзімінің соңында кепілдікті міндеттемелердің қаражатын жалға алушылар соңғы жалдау төлемдерін өтеу үшін пайдаланады.

Жалдау

Мәміле жалға алу болып табылатындығын немесе онда жалға алу белгілері бар екендігін анықтау шарт қолданылуының басталу күніне мәміле мазмұнын талдауға негізделеді. Мұндай талдаудың аясында шарттың орындалуы нақты активті немесе активтерді пайдалануға тәуелді болатындығын және мұндай мәміленің нәтижесінде активті немесе активтерді пайдалану құқығы бір тараптан басқа тарапқа өтетіндігін, тіпті егер бұл шартта анық көрсетілмесе де, анықтауды талап етеді.

Топ жалға беруші ретінде

Сол бойынша Топқа іс жүзінде жалға алынған активті иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайда өтетін қаржылық жалдау жалға алынған мүліктің әділ құны бойынша жалдау қатынастарының басталу күніне капиталданады немесе егер осы сома аз болса, – ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша капиталданады. Жалдау төлемдері өтелмеген актив сомасына пайыздың тұрақты мөлшерлемесі пайда болатындай етіп қаржыландыру кірістері мен қаржылық жалдау бойынша активтің ұлғаюы арасында бөлінеді. Қаржыландыру кірістері тікелей пайда мен зияндар туралы есепте көрсетіледі.

Топ активті иелік етуден тәуекелдерді және табысты бермейтін жалдау шарттары операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық жалға алу бойынша төлемдер пайда мен зияндар туралы есепте кіріс ретінде барлық жалға беру мерзімі ішінде біркелкі танылады.

Топ жалға алушы ретінде

Топқа активті иелік етуден тәуекелдер және табыс өтпейтін жалдау шарттары операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық жалға алу бойынша төлемдер пайда мен зияндар туралы есепте барлық жалға беру мерзімі ішінде біркелкі танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2013 және 2012 жылдардағы негізгі құралдардың қозғалысы келесідей көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Ғимараттар	Офистік құрал- жабдықтар	Көлік құралдары	Жиыны
Бастапқы құны					
2011 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	4.850.855	105.648	2.530	4.985.134
Түсімдер	-	-	121.939	-	121.939
Шығулар	-	-	(2.447)	-	(2.447)
2012 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	4.850.855	225.140	2.530	5.104.626
Түсімдер	-	31.912	55.028	6.365	93.305
Шығулар	-	-	(2.733)	(2.530)	(5.263)
2013 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	4.882.767	277.435	6.365	5.192.668
Жинақталған тозу					
2011 жылдың 31 желтоқсанына	-	(17.576)	(22.372)	(197)	(40.145)
Бір жылғы есептелген тозу	-	(105.453)	(38.588)	(167)	(144.208)
Шығу кезіндегі тозу	-	-	1.093	-	1.093
2012 жылдың 31 желтоқсанына	-	(123.029)	(59.867)	(364)	(183.260)
Бір жылғы есептелген тозу	-	(105.507)	(43.707)	(975)	(150.189)
Шығу кезіндегі тозу	-	-	2.093	840	2.933
2013 жылдың 31 желтоқсанына	-	(228.536)	(101.481)	(499)	(330.516)
Қалдық құны					
2012 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	4.727.826	165.273	2.166	4.921.366
2013 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	4.654.231	175.954	5.866	4.862.152

2012 жылы Топ Бас компаниядан жарғылық капиталға негізгі құралдар күйінде салым алды: 113.206 мың теңге бағаланған әділ құнымен әкімшілік ғимаратқа арналған жабдық (15-ескертілген). Салымның әділ құнын тәуелсіз аккредитацияланған бағалаушы «Оценочный-юридический центр» ЖШС бағалады. Әділ құн нарықта қолданылып жүрген бағаларға сүйене отырып айқындалған. Бұл бағалаушы орындаған бағалаудың негізінде негізгі құралдардың белгілі бір объектісінің сипатындағы, орналасқан жеріндегі немесе жай-күйіндегі ерекшеліктерді ескере отырып түзетілген белсенді нарықтағы бағалар жатқандығын білдіреді.

6. ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК

2012 және 2013 жылдардағы инвестициялық жылжымайтын мүліктің қозғалысы келесідей көрсетілген:

Мың теңгемен	Пәтерлер	Коммерциялық үй-жайлар	Автотұрақ орындары	Жиыны
Бастапқы құны				
2011 жылдың 31 желтоқсанына	-	577.944	1.100.000	1.677.944
Құрылыс компанияларынан алынған жылжымайтын мүлік	318.688	-	-	318.688
Сатуға арналған жылжымайтын мүліктен ауыстырылғаны	-	195.384	4.000	199.384
Қаржылық жалдауға берілді	(318.688)	(46.908)	(120.000)	(485.596)
2012 жылдың 31 желтоқсанына	-	726.420	984.000	1.710.420
Шығулар	-	(145.754)	(190.000)	(335.754)
2013 жылдың 31 желтоқсанына	-	580.666	794.000	1.374.666
Жинақталған амортизация және құнсыздану				
2011 жылдың 31 желтоқсанына	-	(9.637)	(38.977)	(48.614)
Бір жылғы есептелген тозу	-	(5.353)	(17.008)	(22.361)
Шығу кезіндегі тозу	-	-	190	190
2012 жылдың 31 желтоқсанына	-	(14.990)	(55.795)	(70.785)
Бір жылғы есептелген тозу	-	(9.447)	(15.881)	(25.328)
Шығу кезіндегі тозу	-	501	9.661	10.162
Құнсыздану	-	(111.153)	-	(111.153)
2013 жылдың 31 желтоқсанына	-	(135.089)	(62.015)	(197.104)
Қалдық құны				
2012 жылдың 31 желтоқсанына	-	711.430	928.205	1.639.635
2013 жылдың 31 желтоқсанына	-	445.577	731.985	1.177.562

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. ИНВЕСТИЦИЈАЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК (жалғасы)**

Инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құнына жасалатын жүйсі талдаудың нәтижесінде Топ басшылығы 111.153 мың теңге сомасындағы коммерциялық үй-жайдың баланстық құны бұл коммерциялық үй-жайдың әділ құнынан асып түсті деген тұжырымға келді, соның нәтижесінде нөл теңгеге тең болатын әділ құн деңгейіне дейін оны құнсыздандыру туралы шешім қабылданды.

Басшылық 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құны 2.401.779 мың теңгені (2012: 2.205.888 мың теңге) құрайды деп есептейді.

7. САТУҒА АРНАЛҒАН ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК

Мың теңгемен	Пәтерлер	Коммерциялық үй-жайлар	Автотұрақ орындары	Жиыны
2011 жылдың 31 желтоқсанына	412.200	233.467	28.000	673.667
Сатылған жылжымайтын мүлік	(54.900)	(27.283)	(22.000)	(104.183)
Қаржылық жалдауға берілді	(200.254)	(10.800)	(2.000)	(213.054)
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке ауыстырылды	—	(195.384)	(4.000)	(199.384)
2012 жылдың 31 желтоқсанына	157.046	—	—	157.046
Сатылған жылжымайтын мүлік	—	—	—	—
Қаржылық жалдауға берілді	(88.272)	—	—	(88.272)
Басқа ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылды	(68.774)	—	—	(68.774)
2013 жылдың 31 желтоқсанына	—	—	—	—

8. ҚҰРЫЛЫС КОМПАНИЯЛАРЫНА БЕРІЛГЕН АВАНСТАР

Топ құрылыс компанияларымен (бұдан әрі «Салушылар») Алматы, Астана, Тараз, Ақтөбе қалаларындағы және Алматы облысындағы тұрғын үй кешендерінде пәтерлерді, коммерциялық үй-жайларды және автотұрақ орындарын сатып алуға шарттарды жасайды. Шарттардың ережелеріне сәйкес Топ Салушыларға аванстық төлемдерді жүзеге асыруға міндеттенді, ал Салушылар белгіленген мерзімде құрылысты аяқтауға міндеттенді. Салушылар құрылысты аяқтағаннан кейін және оларды лайықты түрде мемлекеттік тіркеу органдарында ресімдегеннен кейін Топ тиісті объектілердің иесіне айналады. Қолданыстағы шарттар бойынша объектілердің құрылысын аяқтау 2014-2015 жылдары күтіліп отыр.

Топтың Салушылармен жасаған шарттарында кепілдік ережелер қарастырылған, оған сәйкес Топ берген алдын ала төлемін жоғалтқан жағдайда, тәуекелдерді өтеу үшін Салушылар жер телімдері мен аяқталмаған құрылыс түрінде қамтамасыз етеді.

2013 және 2012 жылдардағы құрылыс компанияларына берілген аванстардың қозғалысы келесідей көрсетілген:

Мың теңгемен	2013	2012
Жыл басында	15.758.918	3.771.805
Бір жылда төленген аванстар	28.956.382	13.169.997
Сатып алынған жылжымайтын мүлік объектілері	(2.208.417)	(318.688)
Қаржы активтеріне қайта жіктелді	123.235	(263.150)
Салынып жатқан объектілердегі өткізілген үлес	—	(730.358)
Салушыларға қаражатты қайтару	—	(2.150)
Басқасы	68.833	131.462
Жыл соңына	42.698.951	15.758.918
Минусы: Топтың меншігіне есепті күннен кейін 12 айдың ішінде берілетін/өткізілетін салынып жатқан объектілер үшін аванстар	(3.835.547)	(1.750.111)
Жалға берілетін салынып жатқан объектілер үшін аванстар	38.863.404	14.008.807

2013 жылдың ішінде Топ 123.235 мың теңге сомасына құрылыс компанияларымен еркін баға бойынша құрылыс объектілерін еркін өткізу туралы шартты бұзды, алайда 2012 жылы мұндай шарттар 263.150 мың теңге сомасына жасалды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ**

Ұзақ мерзімді қаржы активтері былайша көрсетілген

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Қаржылық жалдау бойынша берешек	8.254.560	8.244.180
Құрылыс компанияларын қаржыландыру	888.702	65.395
	9.143.262	8.309.575

Қаржылық жалдау бойынша берешек

Қаржылық жалдау бойынша берешек қолданыстағы қаржылық жалдау шарттары бойынша ең аз жалдау төлемдерінің сомасымен білдірілген.

Қаржылық жалдау шарттары бойынша келешек кезендерде алынуға жататын ең аз жалдау төлемдері, сондай-ақ таза жалдау төлемдерінің дисконтталған құны кестеде келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2013		2012	
	Ең аз төлемдер	Төлемдердің дисконтталған құны	Ең аз төлемдер	Дисконтталған төлемдер құны
Бір жыл ішінде	1.652.733	786.913	1.537.638	592.990
Бір жылдан артық, бірақ бес жылдан астам емес	6.610.933	6.610.933	6.150.550	2.829.805
Бес жылдан артық	11.290.553	1.643.627	9.085.277	5.414.367
Ең аз жалдау төлемдерінің жиыны	19.554.219	9.041.473	16.773.465	8.837.170
Қаржылық кірістерді шегере отырып	(10.512.746)	—	(7.936.295)	—
Ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны	9.041.473	9.041.473	8.837.170	8.837.170
Минусы: 12 айдың ішінде өтелуге жататын сомалар (13-ескертпе)		(786.913)		(592.990)
12 айдан кейін өтелетін сомалар		8.254.560		8.244.180

Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру

Салушылармен жасалған кейбір шарттардың талаптарына сәйкес Топ жылжымайтын мүлік объектісін салу барысында аванстық төлемдерді жасап отырады, дегенмен Салушылар құрылыс объектілерін еркін баға бойынша өткізуге құқылы. Бұл құқық Салушылардың артында құрылыс кезеңінде, сондай-ақ жылжымайтын мүлік объектісін салынғаннан кейін бір жылдың ішінде сақталады. Сонымен бірге, Салушыларға берілген қаржыландыру сомасына жылдық 5%-7% мөлшерлемесі бойынша сыйлықақы есептелді. Тиісінше, Топ жасалған қаржыландыру сомасын қаржы құралы ретінде мойындайды.

Мойындау сәтіне осы қаржылық құрал келешек акша қаражаты ағындарының ағымдағы құны ретінде есептелген әділ құны бойынша ескеріледі. Бұл ретте дисконт мөлшерлемесі 5% құрады және дәл сондай қаржылық құралдар бойынша нарықтық мөлшерлемелерді білдіреді. Қаржыландырудың номиналды құны мен оның әділ құны арасындағы айырма жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан түскен кірістер ретінде көрсетілген (23-ескертпе).

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландырудың қысқа мерзімді бөлігі 165.629 мың теңгені құрады (2012: 485.645 мың теңге) (13-ескертпе).

10. НЕСИЕ МЕКЕМЕЛЕРІНДЕГІ ҚАРАЖАТ

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Банктердегі депозиттер	39.961.000	22.309.000
Есептелген пайыздар	700.751	783.292
	40.661.751	23.092.292
1 жылдан артық мерзімге орналастырылған депозиттер	(4.500.000)	(5.000.000)
Қысқа мерзімді депозиттер	36.161.751	18.092.292

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**10. НЕСИЕ МЕКЕМЕЛЕРІНДЕГІ ҚАРАЖАТ (жалғасы)**

Топ «Сбербанк» АҚ-да 2015 жылғы 25 қаңтарға дейінгі мерзімге жылдық 7%-ға 4.500.000 мың теңге сомасында ұзақ мерзімді депозитті орналастырды (2012: «ТемірБанк» АҚ-да 2014 жылға дейінгі өтеу мерзімімен жылдық 7%-ға депозит).

Қысқа мерзімді депозиттер жылдық пайыздық мөлшерлемесі 5,5%-9% дейін болатын пайыздық мөлшерлемен Қазақстан аумағындағы екінші деңгейдегі банктерде орналастырылған 2014 жылдың ішінде өтеу мерзімі келетін мерзімді депозиттерден тұрады.

11. БАСҚА ДА ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Жылжымайтын мүлік	1.547.086	-
Жер учаскелері	613.661	-
Аяқталмаған құрылыс	39.501	-
Басқасы	8	8
	2.200.256	8

Басқа да ұзақ мерзімді активтерге Топ 2013 жылы қаржылық жалға келешекте беру үшін не болмаса Топтың оларды одан кейін пайдалану бойынша белгілі бір жоспарлары болмаған балансқа қабылданған активтер кіреді.

Топ бұрын берілген қаржылық көмек бойынша берешекті өтеу есебінен «Каспий даму орталығы» ЖШС-тен балансқа алған жер учаскелері. Топ жаңа архитектуралық концепциямен және жеке инвестицияларды тарта отырып Ақтау қаласында инвестициялық жобаны іске асыруды жоспарлап отыр.

Аяқталмаған құрылыс Топ тапсырыс беруші болып табылатын тұрғын үй кешенінің аяқталмаған объектісін білдіреді. Жобаның жалпы сомасы 1.769.605 мың теңгені құрайды. Пайдалануға күтілетін беру мерзімі – 2014 жылдың қарашасы.

12. БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Берілген қарыздар	406.537	964.411
Құнсыздану резерві	(406.537)	(338.268)
	-	626.143

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген қарыздарға 270.000 мың теңге сомасындағы «Өмірұзақ & Ко» ЖШС-тен және 136.537 мың теңге сомасындағы «Капиталстройсервис» ЖШС-тен берешек кірді (2012: «Өмірұзақ & Ко» ЖШС – 270.000 мың теңге, «Капиталстройсервис» ЖШС 136.537 мың теңге және «Каспий даму орталығы» ЖШС – 557.874 мың теңге).

«Каспий даму орталығы» ЖШС-тің берешегі 2013 жылы толығымен өтелді (11-ескертпе). 2013 жылдың 31 желтоқсанына «Өмірұзақ & Ко» ЖШС мен «Капиталстройсервис» ЖШС берешектерінің сомаларына 100% құнсыздану резерві құрылды. 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына берілген қарыздар теңгемен көрсетілген.

«Өмірұзақ & Ко» ЖШС мен «Капиталстройсервис» ЖШС берешегі 2011 жылы Бас компаниямен талап ету құқықтарын беру туралы шартты жасау нәтижесінде туындады, соның салдарынан Топ бұл активтерді мойындап, бір мезгілде дебиторлардан ақшаны алу кезінде төленетін қысқа мерзімді қарыз ретінде дәл сол сомаға Бас компанияның алдындағы борышты мойындады (16-ескертпе).

Бұл берешектер бастапқы төлеу мерзімі 2012 жылғы 1 шілдеде болатын, кейін ол 2014 жылдың 1 шілдесіне дейін ұзартылды, 270.000 мың теңге және 136.537 мың теңге сомасында пайызсыз қаржылық көмекті білдіреді. Берілген қарыздар бойынша құнсыздану резервінің қозғалысы былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Жыл басында	338.268	-
Есептелгені	68.269	338.268
Жыл соңына	406.537	338.268

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**13. АҒЫМДАҒЫ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ**

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Сату үшін қолда бар қаржы активтері	2.690.600	2.707.144
Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру (11-ескертпе)	165.629	485.645
Қаржылық жал бойынша берешек (9-ескертпе)	786.913	592.990
Басқасы	102.189	252.827
	3.745.331	4.038.606
Минусы: құнсыздану резерві	(79.225)	(69.511)
	3.666.106	3.969.095

Сату үшін қолда бар қаржы активтері жылдық 5%-дан 6-7%-ға дейінгі сыйақы мөлшерлемесі бар мемлекеттік облигацияларды білдірді. 2013 жылы өткізілмеген шығыстар 19.918 мың теңге болды (2012 жылы: 120.469 мың теңге). 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына ағымдағы қаржы активтері теңгемен көрсетілген.

Ағымдағы қаржы активтері бойынша құнсыздану резервінің қозғалысы былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Жыл басында	69.511	–
Есептелгені	10.754	69.511
Есептен шығару	(1.040)	–
Жыл соңына	79.225	69.511

2013 жылы 8.730 мың теңге сомасында ағымдағы қаржы активтері бойынша құнсыздану резервінің есептелуі қаржы активтерінің құнсыздану резервтерін құру шығыстарының құрамында танылды және 2.024 мың теңге жалпы және әкімшілік шығыстардың құрамында танылды (22-ескертпе).

14. АҚША ҚАРАЖАТЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Банктердегі шоттар	16.007.340	37.143.329
Кассадағы қолма-қол ақша	1.033	1.681
	16.008.373	37.145.010

2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына ақша қаражаты мен олардың баламаларына теңгемен банктердегі ағымдағы шоттар кірді. Ағымдағы банк шоттарындағы ақша қалдықтарына 5,5% дейінгі түрлі мөлшерлемелер бойынша пайыздар есептеледі.

15. ЖАРҒЫЛЫҚ КАПИТАЛ

Топтың жарғылық капиталын толығымен Бас компания төледі және 16.247.541 жай акциядан тұрады: номиналды құны 1.000 теңге болатын 15.000.000 дана, номиналды құны 4.000 теңге болатын 1.247.540 дана және номиналды құны 2.490 теңге болатын бір акция.

2012 жылы 113.206 мың теңге мөлшеріндегі жарғылық капиталға жарнаны Бас компания негізгі құралдар күйінде жасады. Енгізілген негізгі құралдардың әділ құнын тәуелсіз бағалау компаниясы айқындады.

Қосымша төленген капитал

16-ескертпеде ашылып көрсетілгендей, 2009 және 2010 жылдары Компания Бас компаниядан қарыз алды. Компания ұқсас шарттары бар мемлекеттік облигациялар бойынша транштарды алу күніне кірістілік мөлшерлемелерін қолдана отырып алынған соманы дисконттады. Тиісінше, 11.356.866 мың теңге жалпы сомасындағы алынған қаражат сомалары мен олардың әділ құны арасындағы айырма қосымша төленген капитал ретінде көрсетілді. 2012 жылы Бас компанияның талабы бойынша қарыз қаражатын мерзімінен бұрын өтеу кезінде қарыздар қайта қаралған тиімді пайыздық мөлшерлемелер бойынша қайта есептелді және 4.174.647 мың теңге сомасындағы амортизацияланбай қалған дисконт сомасы капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қарыз шарттарының өзгеру нәтижесі ретінде қосымша төленген капиталдың азаюы ретінде танылды. 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына амортизацияланбай қалған дисконт 3.437.245 мың теңгені құрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. ЖАРҒЫЛЫҚ КАПИТАЛ (жалғасы)***Дивидендтер*

2013 жылы Топ өзінің жай акциялары бойынша 506.895 мың теңге сомасына дивидендтерді жариялап, төледі (2012: 981.977 мың теңге).

Сату үшін қолда бар құралдар қоры

Сату үшін қолда бар құралдар қорына сату үшін қолда бар қаржы активтерінің әділ құнындағы өзгерістен болған жұмсалмаған әділ құндағы өзгерістер кіреді (13-ескертпе).

16. БАС КОМПАНИЯДАН АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР

<i>Мың теңгемен</i>	<i>% мөлшерлеме</i>	<i>Өтеу</i>	2013	2012
№ 1 несиелік желі	0,02-2%	2024		
Кезең басындағы қалдық			53.507.106	68.283.774
Қарыздар алу			–	11.324.252
Есептелген пайыздар			812.583	222.113
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте дисконттың амортизацияланбай қалған бөлігін тану			–	4.174.647
Төлемдер			(4.921.428)	(30.497.680)
Кезең соңындағы қалдық			49.398.261	53.507.106
№ 2 несиелік желі	2,0%	2022		
Кезең басындағы қалдық			5.076.111	–
Қарыз алу			–	5.000.000
Есептелген пайыздар			100.000	76.111
Төлемдер			(176.111)	–
Кезең соңындағы қалдық			5.000.000	5.076.111
№ 3 несиелік желі	2,0%	2022		
Кезең басындағы қалдық			6.260.721	–
Қарыз алу			28.100.000	6.238.000
Есептелген пайыздар			414.038	22.721
Төлемдер			(436.759)	–
Кезең соңындағы қалдық			34.338.000	6.260.721
Қаржылық көмек (12-ескертпе)				
Кезең басындағы қалдық			406.791	1.286.409
Есептелген пайыздар			–	20.382
Қарыздарды өтеу			(254)	(900.000)
Кезең соңындағы қалдық			406.537	406.791
			89.142.798	65.250.729
Қарыздың ағымдағы бөлігі			88.749.595	65.084.011
Қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі			393.203	166.718

№ 1 несиелік желі

Мұндай несие желісі 2009 жылы аяқталған объектілердегі немесе салынып жатқан тұрғын үй құрылысы объектілеріндегі тұрғын үй және тұрғын емес үй-жайларды сатып алу үшін 225 миллиард теңге бастапқы жалпы сомасымен және негізгі борышты төлеу бойынша үш жылдық жеңілдік кезеңімен ашылды. 2010 жылдың тамызында несие желісінің бастапқы сомасы 155 миллиард теңгеге дейін азайтылды. Сондай-ақ несие желісінің пайыздық мөлшерлемесі де қайта қаралып, алынған күннен бастап алғашқы екі жылдың ішінде жылдық 0,02% мөлшерінде және кейінгі жылдары жылдық 2% мөлшерінде белгіленді.

2013 жылдың желтоқсанында несие желісінің шарттарына қосымша өзгерістер енгізілді. Бас компанияның кез келген сәтте несие желісінің шеңберінде берілген транштарды мерзімінен бұрын өтеуді талап ету құқығы елеулі өзгеріс болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. БАС КОМПАНИЯДАН АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****№ 1 несиелік желі (жалғасы)**

Мойындау күніне (2010 жыл) Компания транштарды алу күніне ұқсас мемлекеттік облигациялар бойынша кірістілік мөлшерлемелерін қолдана отырып алынған соманы дисконттады. Тиісінше, алынған қаражат сомалары мен олардың әділ құны арасындағы айырма ретінде көрсетілген дисконт қосымша төленген капиталдың құрамында көрсетілді. 2012 жылы қарыз қаражатын мерзімінен бұрын өтеу кезінде қарыздар қайта қаралған тиімді пайыздық мөлшерлемелер бойынша қайта есептелді және 4.174.647 мың теңге сомасындағы амортизацияланбай қалған дисконт сомасы капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қарыз шарттарының өзгеру нәтижесі ретінде қосымша төленген капиталдың азаюы ретінде танылды. 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына амортизацияланбай қалған дисконт 3.437.245 мың теңгені құрады.

2013 жылы Топ 4.335.329 мың теңге сомасында қарыздың қысқа мерзімді бөлігін мерзімінен бұрын өтеді. Дағдарысқа қарсы бағдарламаның аяқталуына байланысты Топ бұл несие желісінің шеңберінде қосымша міндеттемелерді қабылдауды жоспарлап отырған жоқ.

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таңдалған қаражаттың қалдықтары бойынша пайыздық мөлшерлемелер жылдық 0,02-ден 2,00% дейін (2012: 0,02%-дан 2,00% дейін) өзгеріп тұрды. Пайыздар жарты жылдық негізде төленеді.

№ 2 несиелік желі

Мұндай несие желісі 2012 жылы 17.100.000 мың теңге жалпы сомасына Қазақстан Республикасында 2011-2014 жылдарға арналған Тұрғын үй құрылысы бағдарламасының шеңберінде Астана және Шымкент қалаларында пилот жобаларын қаржыландыруға ашылды. Шарт талаптарына сай Бас компания берілген қаражаттың төленуін мерзімінен бұрын талап етуге құқылы. Пайыздар жыл сайынғы негізде төленеді. Бұл несие желісінің шеңберінде Топ бұдан әрі пилоттық жобаларды іске асыруды жоспарлап отырған жоқ, несие желісінің игерілмей қалған қаражатын Бас компания басқа жобаларға қайта бөліп берді.

№ 3 несиелік желі

Мұндай несие желісі 2012 жылы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 21 маусымдағы № 821 қаулысымен бекітілген «Қолжетімді баспана – 2020» Бағдарламасының шеңберінде тұрғын үй құрылысының жобаларын қаржыландыруға 99.053.000 мың теңге жалпы сомаға ашылды. Шарт талаптарына сай Бас компания берілген қаражаттың төленуін мерзімінен бұрын талап етуге құқылы. Пайыздар жыл сайынғы негізде төленеді. 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы несие желісі бойынша игерілмей қалған ақша қаражатының қалдығы 64.715 млн. теңгені құрайды.

Барлық түскен қаражат кепілдік берілмеген және кепілсіз негізде алынды.

Қаржылай көмек

Қаржылық көмек 2011 жылы Бас компаниямен жасалған талап ету құқықтарын беру туралы шарттың нәтижесінде пайда болды. Бұл берешектің егжей-тегжейі 12-ескертептеде ашылған.

17. БАСҚА ДА ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

487.373 мың теңге (2012: 451.982 мың теңге) сомасындағы Топтың басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелері жалға алушылар қаржылық жалдау шарттары бойынша Топ міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету ретінде салатын кепілдік берілген төлемдерді білдіреді. Топ мұндай төлемдерді жалға алушылардың жалдау мерзімінің соңында қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелерін өтеу үшін пайдаланады.

18. КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына кредиторлық берешекке Топтың операциялық қызметі үшін тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді жеткізушілердің алдындағы берешек кірді. Кредиторлық берешек теңгемен көрсетілген және пайызсыз болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Жалақы бойынша берешек	215.002	197.791
Кепілдік берілген төлемдер бойынша міндеттемелер	110.225	96.124
Табыс салығынан басқа, салықтар бойынша берешек	36.037	21.946
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	122.508	33.481
	483.772	349.342

Кепілдікті төлемдер бойынша міндеттемелер Топтың бұл қаражатты объектілер пайдалануға берілгеннен кейін бір жыл өткен соң объектілердің құрылысын аяқтаған құрылыс ұйымдарына төлеу міндеттемесін білдіреді.

20. КІРІСТЕР

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Қаржылық жалға беруден түскен кіріс	1.021.460	954.674
Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландырудан болған пайыздық кіріс	802.100	1.043.395
Операциялық жалға беруден түскен кіріс	321.097	324.150
Дайын тұрғын және коммерциялық жылжымайтын мүлік объектілерін сатудан түскен кіріс	7.600	142.369
Салынып жатқан жылжымайтын мүлік объектілерінде құрылыс компанияларына төленген аванстарды басқаға беруден болған кіріс	–	1.903.450
Басқа да кірістер	346	1.352
	2.152.603	4.369.390

2012 жылы құрылыс компанияларына төленген аванстарды қайта табыстаудан түскен кірістерге 26.846.870 мың теңге сомасындағы аванстарды қайта табыстаудан болған түсімдер мен 25.161.920 мың теңге сомасындағы мұндай құрылыс аяқталмаған объектінің баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептелген 1.684.950 мың теңге сомасындағы бизнес-орталықтың есептен шығарылуынан түскен кіріс кіреді. Құрылыс компанияларына 218.500 мың теңге сомасында төленген аванстарды қайта табыстаудан түскен кірістердің қалған сомасы 948.858 мың теңге сомасындағы аванстарды қайта табыстаудан болған түсімдер мен 730.358 мың теңге сомасындағы қайта табысталған аванстардың баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептелген.

21. ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Пайыздық шығыстар	226.485	177.700
Операциялық салықтар	146.152	24.533
Инвестициялық жылжымайтын мүліктің құнсыздануы (6-ескертуге)	111.153	–
Жылжымайтын мүлік объектілеріне қызмет көрсету	19.682	–
Тозу және амортизация	15.165	21.132
Өткізілген тұрғын және коммерциялық жылжымайтын мүліктің өзіндік құны	5.780	104.183
Басқасы	3.190	2.058
	527.607	329.606

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Жалақы және тиісті салықтар	1.103.216	860.869
Қосылған құн салығы бойынша шығыстар	376.025	27.507
Басқа да салықтар және бюджетке төленетін міндетті төлемдер	85.788	84.578
Кәсіби қызметтер	245.831	66.595
Ғимаратты күтіп ұстау бойынша шығыстар	183.663	175.344
Тозу және амортизация	155.273	152.844
Жалдау	46.294	46.821
Іссапар шығыстары	25.824	16.272
Жарнама және жарияланымдар	24.895	20.188
Материалдар	23.205	17.853
Директорлар кеңесін ұстау бойынша шығыстар	13.897	12.522
Байланыс	11.629	11.185
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	4.337	5.713
Банк комиссиялары	4.183	3.230
Резервтерді құру шығыстары (13-ескертпе)	2.024	–
Басқасы	27.476	62.650
	2.333.560	1.564.171

23. ҚАРЖЫЛАНДЫРУДАН ТҮСКЕН КІРІСТЕР / (ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ШЫҒЫСТАРЫ)

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Қаржыландыру кірістері		
Банктік депозиттер мен ағымдағы банктік шоттар бойынша пайыздық кіріс	3.752.083	2.380.045
Мемлекеттік облигациялар бойынша кіріс	91.452	162.233
Берілген қарыз бойынша пайыздық кіріс	254	11.145
	3.843.789	2.553.423
Қаржыландыру шығыстары		
Бас компаниядан алынған қарыздар бойынша пайыздық шығыстар	(1.100.137)	(476.320)
Басқасы	(20.851)	(97.610)
	(1.120.988)	(573.930)

24. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2013 және 2012 жылдардағы пайда салығы бойынша шығыстар келесідей көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	451.740	790.415
Уақытша айырмалардың туындауының және қайтарылуының нәтижесінде мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша шығыстар	11.269	1.585
	463.009	792.000

Төменде 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына табыс салығы бойынша шығыстармен бірге ресми белгіленген мөлшерлеме бойынша салық салынғанға дейінгі бухгалтерлік кіріске қолданылатын пайда салығы бойынша шығыстарды салыстырып тексеру берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Салық салынғанға дейінгі пайда	2.018.901	4.171.301
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
20% салықтың ресми мөлшерлемесі бойынша есептелген табыс салығы	403.780	834.260
Мемлекеттік бағалы қағаздар бойынша кірістер	(18.290)	(32.447)
ҚҚС бойынша есептен шығарылмайтын шығыстар	73.517	–
Қаржы құралдары бойынша дисконт амортизациясы	3	2.070
Басқа да есептен шығарылмайтын шығыстар / (салық салынбайтын кірістер)	3.999	(11.883)
	463.009	792.000

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. ПАЙДА САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

31 желтоқсанға мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер мен міндеттемелердің компоненттері төмендегідей көрсетілген:

Мың теңгемен	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп		Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	
	2013	2012	2013	2012
Мерзімі ұзартылған салық активтері:				
Берілген қарыздар және ағымдағы қаржы активтері	97.152	81.556	15.596	81.556
Ауыстырылатын шығындар	16.572	–	16.572	–
Салықтар	2.246	874	1.372	684
Инвестициялық жылжымайтын мүліктің құнсыздануы	22.232	–	22.232	–
Құрылыс компанияларын қаржыландыру	–	–	–	(9.106)
Басқасы	50.478	41.138	9.340	(3.599)
	188.680	123.568	65.112	69.535
Міндеттемелерге қарсы есепке алынған мерзімі ұзартылған салық активтері	(172.938)	(123.568)	(49.370)	–
Мерзімі ұзартылған салық активтері	15.742	–	15.742	69.535
Мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері				
Негізгі құралдар	(328.718)	(252.337)	(76.381)	(93.014)
Материалдық емес активтер	–	–	–	677
Сату үшін қолда бар қаржы активтері	–	–	–	43.216
	(328.718)	(252.337)	(76.381)	(49.121)
Міндеттемелерге қарсы есепке алынған мерзімі ұзартылған салық активтері	172.938	123.568	49.370	–
Мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері	(155.780)	(128.769)	(27.011)	(49.121)
Мерзімі ұзартылған салық бойынша таза шығыстар			11.269	20.414

Мерзімі ұзартылған таза салық міндеттемелерін салыстыру:

Мың теңгемен	2013	2012
1 қаңтардағы сальдо	(128.769)	(149.184)
Пайда немесе залал құрамында мойындалған есепті кезең үшін пайда салығы бойынша шығыстар	(11.269)	(1.584)
Басқа да жиынтық кіріс құрамында мойындалған есепті кезең үшін пайда салығы бойынша шығыстар	–	21.999
31 желтоқсанға арналған сальдо	(140.038)	(128.769)

Инвестициялардың әділ құнының мемлекеттік бағалы қағаздарға өзгеруіне корпоративтік табыс салығы салынбайды. Тиісінше, Топ 2012 жылы мемлекеттік бағалы қағаздардың әділ құнындағы өзгеріске қатысты пайда салығына бұрын мойындалған әсерді қайталады.

2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың мерзімі ұзартылған мойындалмаған салық активтері болмады.

25. АҚШАЛАЙ ЕМЕС ОПЕРАЦИЯЛАР

2012 жылдың ішінде Топ Бас компаниядан 113.206 мың теңге бағаланған әділ құнымен негізгі құралдарды алды. Осы операция ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептен шығарылды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР**

«Бас компания бақылайтын кәсіпорындар» санатына Бас компания бақылайтын ұйымдар кіреді. «Темірбанк» АҚ мен «Альянс Банк» АҚ байланысты тарап болып табылады, өйткені оларды Бас компания бақылайды.

Байланысты тараптармен операциялар тараптар арасында келісілген шарттарда жасалды. Сатып алу және сату бойынша транзакциялар нарықтық шарттар бойынша жасалды. Жыл соңына өтелмеген қалдықтардың қамтамасыз етуі жоқ, олар қысқа мерзімді болып табылады, ал есеп айырысулар, төменде сипатталған жағдайларды қоспағанда, ақшалай жасалады.

2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына Топ байланысты тараптардың дебиторлық берешегінің құнсыздануын көрсетпеді. Мұндай бағалау әрбір қаржы жылы байланысты тараптың қаржылық жағдайын және оның қызметі жүзеге асырылған нарықты тексеру арқылы жасалды.

2013 және 2012 жылдар үшін байланысты тараптармен негізгі мәмілелер төменде көрсетілген.

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Бас компания бақылайтын ұйымдар		
Банктердегі депозиттер бойынша есептелген сыйақы	1.263.505	679.115
Байланысты тараптарға жылжымайтын мүлік объектілерін сату	-	113.609
Операциялық жалға беруден түскен кіріс	73.331	248.375
Байланысты тараптардан сатып алу	39.252	145
Аванстарды қайта табыстау	-	1.704.972
Байланысты тараптарға жылжымайтын мүлік объектілерін сату		
«ҚазТрансГаз» АҚ	-	63.135
«Қазақстандық мұнай және газ институты» АҚ	-	50.474
	-	113.609
Аванстарды қайта табыстау		
«Зәулім» ЖШС	-	1.684.950
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры	-	20.022
	-	1.704.972

Жоғарыда көрсетілген мәмілелердің нәтижесінде Топтың 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша байланысты тараптарға алынуда жататын / (төленетін) келесі сомалары болды:

<i>Мың теңгемен</i>	2013	2012
Бас компания бақылайтын ұйымдар		
Банктердің ағымдағы шоттарында ақша қаражатының қалдықтары	798.417	9.770.727
Банктердегі депозиттер	12.868.488	5.216.000
Сауда дебиторлық берешек	119	28.122
Кредиторлық берешек	(3.667)	(1.491)

Бас компаниядан алынған қарыздар

Бас компаниядан алынған қарыздың егжей-тегжейі *16-ескертемеде* ашылып көрсетілген.

Ақша қаражаты және олардың баламалары

2013 жылдың 31 желтоқсанына Топтың «Альянс Банк» АҚ-ның ағымдағы шотында 798.417 мың теңге сомасында (2012: 9.707.727 мың теңге) ақша қаражаты орналастырылды.

Негізгі басқарушы қызметкерлерге төленетін сыйақы

2013 жылы негізгі басқарушы қызметкерлер он төрт адамды құрады (2012: он екі адам). Еңбекақы бойынша шығындарға енгізілген, негізгі басқарушы қызметкерлерге төленетін сыйақының жалпы сомасы есепті кезең бойынша 331.929 мың теңгені құрады (2012: 249.603 мың теңге). Негізгі басқарушы қызметкерлерге берілетін сыйақыға жыл қорытындылары бойынша жалақы мен сыйлықақы кіреді.

Топтың негізгі басқарушы қызметкерлердің мүшелеріне қатысты байланысты тараптарды анықтау үшін қосымша бақылау рәсімдерін жасады. Мұндай рәсімдердің нәтижесінде басқарушы қызметкерлер арқылы байланыстылық анықталмады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР****Шарттық міндеттемелер**

2013 жылғы 31 желтоқсанға Топтың құрылыс компанияларымен жасалған шарттары бойынша 25.242.829 мың теңге сомасында шарттық міндеттемелері болды (2012: 16.013.429 мың теңге).

«Жасыл квартал» жобасы

Қазақстан Республикасы Үкіметінің «Жасыл квартал» жобасын (бұдан әрі «Жоба») іске асыру туралы тапсырмасына сәйкес Топ 2013 жылғы желтоқсанда «BI Corporation» ЖШС-мен жобаны бірлесіп іске асыру туралы шартты жасады. Жасалған шартқа сай Топ Жобаны 44 миллиард теңге жалпы сомаға қаржыландырады, олардың ішінде Топтың меншікті қаражаты 15 миллиард теңгені құрайды (қалған сома Бас компаниядан алынған қарыз қаражатының есебінен қаржыландырылады).

«Жасыл квартал» жобасын іске асыру үшін Топ жылдық 3,5%-ға 18 жыл кезеңіне екінші деңгейдегі банктерде мақсатты депозитке 44 миллиард теңге сомасында ақша қаражатын банктердің Жобаны іске асыратын «EXPO Village» ЖШС Жобалық компаниялардың қаржыландыруына орналастырады.

Жобаны бірлесіп іске асыру туралы шартқа қосымша, «СК Девелопмент» ЖШС мен «BI Corporation» ЖШС арасында Жобалық компанияда үлесті сатып алу-сату шартына қол қойылды, сол бойынша Топ меншік құқығының өту мерзімін екі датаның барынша ертерегіне ұзарта отырып, 49,9% үлесті 100 теңге сатып алу ниетін білдіріп отыр: 2017 жылғы 1 сәуір немесе Жоба шеңберінде объектіні пайдалануға беру күні және жылжымайтын мүлік объектісін іске асырудан болған таза пайданы бөлуге қатысады.

Бұл шарттар Топта «EXPO Village» ЖШС-ке қатысу үлесін сатып алу құқығының пайда болуына әкеліп соқтырады, әрі ол 39 ХБЕС (IAS) сай туынды қаржы құралы болып табылады және Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде оның әділ құны бойынша танылуы тиіс.

Топ басшылығының пікірінше есепті күнге осы Жобаны іске асыруға байланысты белгісіздіктер бар, әрі олар жоғары сенімділікпен бұл қаржы құралының әділ құнын бағалауға мүмкіндік бермейді, өйткені Топ әлі де болса қаржыландыруды алмады және Жоба бойынша жобалық-металық құжаттаманы бекітпеді. Тиісінше, қатысу үлесін сатып алуға арналған бұл құқық ХҚЕС-ке сай активтерді мойындау критерийлерін қанағаттандырмайтын ретінде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде танылмады.

Салық салу

Қазақстандық салық заңдары мен нормативтік-құқықтық актілер үздіксіз өзгерістер мен түрлі түсіндірмелердің нысаны болып табылады. Жергілікті, аймақтық және республикалық салық органдарының арасында пікір қайшылықтары туындайтын жағдайлар да аз емес. Қазіргі кезде қолданып отырған, Қазақстанда қолданыстағы заңдар негізінде анықталған құқық бұзушылықтар үшін қарастырылған айыппұлдар мен өсімақылар жүйесі аса қатаң болып отыр. Айыппұл санкцияларына, негізінен қосымша есептелген салық сомасының 50% мөлшеріндегі айыппұл және Қазақстанның Ұлттық банкімен белгіленген, 2,5-ке көбейтілген қайта қаржыландыру мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімақы жатады. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары қоса есептелуге жататын салық сомаларынан бірнеше есе артық болуы мүмкін. Қаржылық кезеңдер, тексеру жүргізіліп отырған жылдың алдындағы бес күнтізбелік жыл ішінде салық органдары тексеру үшін ашық болып қала береді. Белгілі бір мән-жайларда тексеру біршама ұзақ кезеңдерді қамтуы мүмкін. Қазақстандық салық салу жүйесінің екі ұштылығынан, салықтардың, егер олар болған жағдайда айыппұл санкциялары мен өсімақылардың түпкілікті сомасы қазіргі кезеңге жатқызылған және 2013 жылғы 31 желтоқсанға есептелген шығындар сомасынан асып кетуі мүмкін. Басшылық 2013 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнаманы талқылау сәйкес болып табылады және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көзделгендерді немесе басқа да тәсілмен ашылған жағдайларды қоспағанда, Топтың салықтар бойынша ұстанымы расталады деген мүмкіндік бар деп есептейді.

Жәрдем ақша мен мемлекеттің кепілдіктері

Есепті күнге Топ мемлекеттен жәрдем ақша мен кепілдіктерді алған жоқ.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ**

Топтың негізгі қаржылық міндеттемелеріне Бас компаниядан алынған қарыздар, кредиторлық берешек және басқа да ағымдағы міндеттемелер жатады. Аталған қаржылық міндеттемелер негізінен Топтың операциялық қызметін қаржыландыруға тарту үшін пайдаланылып отыр. Топтың ақша қаражаты мен олардың баламалары, қаржылық жалдау бойынша берешек, сауда дебиторлық берешек, банктік депозиттер мен мемлекеттік облигациялар сияқты түрлі қаржылық активтері бар.

Осы қаржы құралдары бойынша туындайтын негізгі тәуекелдерге өтімділік тәуекелі мен несие тәуекелі жатады.

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл Топта қаржылық міндеттемелерге байланысты міндеттемелерді өтеуге қажетті қаражат алуда туындайтын қиындықтар тәуекелі. Өтімділік тәуекелі активтерді олардың әділ құнына жақын баға бойынша уақытылы сатуға қабілетсіздігі салдарынан туындауы мүмкін.

Топ өтімді қаражаттар қажеттілігін үнемі қадағалап отырады және басшылық кез келген орын алатын міндеттемелерді орындау үшін жеткілікті болатын көлемде қаражатпен қамтамасыз етеді. 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ағымдағы міндеттемелері оның ағымдағы активтерінен 29.333.319 мың теңгеге (2012: 3.723.620 мың теңге) асты. Мұндай асып түсу негізінен Бас компанияның мұндай қарыздарды мерзімінен бұрын өтеуді талап ету құқығына байланысты 88.749.595 мың теңге сомасында Бас компаниядан алынған қарыздарды қысқа мерзімді деп жіктеуден қалыптасты. Басшылық өзінің операциялық қызметін кеңейту арқылы, сондай-ақ Бас компаниядан алынатын қаржыландыру арқылы өтімді құралдардағы мұқтаждықты қамтамасыз етеді.

Төмендегі кестеде 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына осы міндеттемелерді өтеу мерзімі бөлігіндегі Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша шарттық дисконтталмаған төлемдері туралы қорытынды ақпарат берілген:

	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3-12 ай	1-5 жыл	5 жылдан артық	Жиыны
31 желтоқсан 2013 жыл						
Бас компаниядан алынған қарыз	88.343.058	–	406.537	–	393.203	89.142.798
Кредиторлық берешек	–	98.635	–	–	–	98.635
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	–	–	232.733	–	–	232.733
	88.343.058	98.635	639.270	–	393.203	89.474.166

	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3-12 ай	1-5 жыл	5 жылдан артық	Жиыны
31 желтоқсан 2012 жыл						
Бас компаниядан алынған қарыз	–	76.111	65.007.900	–	166.718	65.250.729
Кредиторлық берешек	–	46.636	–	–	–	46.636
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	–	–	129.605	–	–	129.605
	–	122.747	65.137.505	–	166.718	65.426.970

Несиелік тәуекел

Топтың несиелік тәуекелге нақты ұшырататын қаржы құралдары, негізінен, банк салымдарындағы және ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражатынан, дебиторлық берешектен және берілген қарыздар тұрады. Несие тәуекелінің барынша көп мөлшері әрбір қаржылық активтің баланстық құнымен берілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Қаржы құралдарының әділ құны**

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мемлекеттік борыштық бағалы қағаздардан және үлесті сатып алу құқығынан тұрды (27-ескертпе). Мұндай қаржы активтері әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құн көздері иерархиясының бөлігінде 1-деңгейге және 3-деңгейге жатады.

Басшылық ақша қаражаты мен қысқа мерзімді депозиттердің, сауда дебиторлық берешектік, сауда кредиторлық берешектік, банктік овердрафттардың және басқа да қысқа мерзімді міндеттемелердің әділ құны, ең алдымен, мұндай құралдарды өтеудің ұзақ емес мерзімдеріне орай шамамен олардың баланстық құнына тең болатындығын анықтады.

27-ескертпеде көрсетілгендей «Жасыл квартал» жобасын іске асырумен байланысты белгісіздіктер Жобалық компаниядағы үлесті сатып алу құқығының әділ құнын бағалауға мүмкіндік бермейді. Тиісінше, қатысу үлесін сатып алуға арналған бұл құқық ХҚЕС-ке сай активтерді мойындау критерийлерін қанағаттандырмайтын ретінде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде танылмады.

Қаржылық есептілікке қосылған қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны мәжбүрлі сатудан немесе таратудан бөлек, мұндай мәмілені жасағысы келетін тараптардың арасындағы ағымдағы мәміленің нәтижесінде құралды айырбастауға болатын соманы білдіреді.

Әділ құнды анықтау үшін келесі әдістер мен жорамалдар пайдаланылады:

- Топ ұзақ мерзімді дебиторлық берешектік/тіркелген және құбылмалы мөлшерлемелермен қарыздарды пайыздық мөлшерлемелер, елге тән болатын тәуекел факторлары, клиенттің дербес төлем қабілеттілігі және қаржылық жобаға тән тәуекелдің сипаттамалары сияқты параметрлердің негізінде бағалайды. Осы бағалаудың негізінде бұл дебиторлық берешек бойынша күтілетін шығындарды есепке алу үшін резервтер құрылады. 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтерді шегере отырып мұндай дебиторлық берешектің баланстық құны шамамен оның әділ құнына тең болды;
- Бағасы белгіленетін облигациялардың әділ құны есепті күнге баға белгілеудің негізінде айқындалады. Бағасы белгіленбейтін құралдардың, банктер берген несиелердің және басқа да қаржылық берешектің, қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелердің, сондай-ақ басқа да ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелердің әділ құны өтеуге дейін қалған ұқсас шарттармен, несиелік тәуекелмен және мерзімдермен берешек үшін ағымдағы мөлшерлемелерді пайдалана отырып келешек ақша ағындарын дисконттау арқылы айқындалады;
- Сату үшін қолда бар қаржы активтерінің әділ құны белсенді нарықтарда баға белгілеуінің негізінде айқындалады.

Капиталды басқару

Топтың капиталын басқарудың басты мақсаты қызметін қолдау және акционерлік құнын барынша көбейту мақсатында капитал толықтығының тұрақты коэффициенттерін қамтамасыз ету болап табылады.

Топ капитал құрылымын басқарады және оны экономикалық жағдайдағы өзгерістерді ескере отырып түзетеді. Құрылған күннен бастап 2013 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі кезең ішінде мақсаттарға, саясаттарға немесе процестерге бірде бір өзгеріс енгізілмеді.

Топ таза қарыздардың жалпы капиталға қатыстылығын білдіретін қарыз коэффициентін пайдалану арқылы капитал мониторингін жүзеге асырады. Топ Бас компаниядан алынған қарыздар мен кредиторлық берешекті таза берешектің құрамына қосады.

Кестеде Топтың 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанына берешек коэффициенті көрсетілген:

Мың теңгемен	2013	2012
Бас компаниядан алынған қарыздар	89.142.798	65.250.729
Кредиторлық берешек	98.635	46.636
Таза берешек	89.241.433	65.297.365
Капитал	30.454.392	29.425.313
Берешек коэффициенті	2,9	2,2

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

29. ЕСЕПІК КҮННЕН КЕЙІНГІ ЖАҒДАЙЛАР

2014 жылғы 11 ақпанда теңгенің АҚШ долларына және басқа да негізгі валюталарға қатысты айырбас бағамы шамамен 20% девальвацияланды. АҚШ долларында немесе басқа валюталарда берілген қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелердің жоқтығына орай мұндай өзгерістер Топтың қаржы-шаруашылық қызметінің нәтижелеріне ықпалын тигізбейді.